

Φυλλάδιο

1997

---

*Jahresschrift der
Gesellschaft
griechischer Akademiker
Nordrhein-Westfalen e.V.*

G
R
E
K
A

Impressum

Herausgeber:

GREKA – Gesellschaft griechischer Akademiker
Nordrhein-Westfalen e.V.

Vorsitzender: Prof. Dr. Emmanuel Paschos

Heiduferweg 51, 44229 Dortmund

Tel.: 0231 / 73 50 44

Redaktionsleitung:

Prof. Dr. Emmanuel Paschos (verantwortlich)

Gestaltung:

Dr.-Ing. Leonidas Drisis

Druck:

Eigendruck

Vorstand

Vorsitzender:

Paschos, Emmanuel, Prof. Dr., Physiker, Heiduferweg 51,
44229 Dortmund.

Stellvertr. - Vorsitzender:

Tzivras, Gerasimos, Dr.med., Chirurg, Gysenbergstr. 51,
44627 Herne.

Kassenwart:

Alexandridis, Aristotelis, Dr. med. dent., Zahnarzt,
Goethestr. 3, 50968 Köln.

Schriftführer:

Tsobaneli, Argyro, Rechtsanwältin, Nordseestr. 112,
45665 Recklinghausen.

Beisitzer

Lehmann, Eleftheria, Dr., Präsidentin der Landesanstalt
für Arbeitsschutz NRW-Düsseldorf, Odinweg 36, 44229
Dortmund.

Theodoridis, Konstantinos, Dipl.Ing.-Architekt, Bonner Str.
310/o, 50968 Köln.

Tsagurnis, Emmanuel, Dr.med., Chirurg, Bülowstr. 47,
46562 Voerde.

Inhaltsverzeichnis

Editorial – Grußwort 2
Prof. Dr. E. A. Paschos

Grußwort 4
Dr. I. Bourlogiannis-Tsaggaridis

Themen

**Νίκος Καζαντζάκης: 40 χρόνια από το θάνατό
του** 6
M. Κουκάκης

**Navarino 1827 – Die Großmächte gewinnen eine
Schlacht und die Griechen die Freiheit** 10
Bearbeitet von Dr. E. Lehmann

Problempartner Griechenland 13
Prof. Dr. H. Richter

**Die Beziehungen zwischen den Byzantinern und
den Türken vor und nach der Eroberung Kon-
stantinopels** 15
M. Chatziioannidou

Με πούλησες, γυφτάκι! 17
Λ. Δρίζης

**Westthrazien: Die Türkei als Beschützer der
muslimischen Minderheit** 19
Dipl.-Ing. A. Papadimitriou

Ευ Ζην 20
Φροσω Δράκου-Περτσεμλίδη

Θαλασσαιμία ή Μεσογειακή Αναιμία 21
Δρ. Γ. Τζιβράς

**Griechische Homepage: Neue Kontakte in
INTERNET** 23
S. Lambrinidis

Aus der Arbeit der Gesellschaft

Aus dem 10jährigen Jubiläum 3

Veranstaltungen des Vereins 5

Diverses

Mitgliederliste 24

Beitrittserklärung 29

Gründungsurkunde der Gesellschaft 30

Αγαπητά μέλη!

Το Διοικητικό Συμβούλιο σάς εύχεται ευτυχισμένο το Νέο Έτος 1998.

Το περασμένο έτος γιορτάσαμε την 10η επέτειο της ίδρυσης της Εταιρείας όπου υπερίσχυσε το πνεύμα της ομόνοιας και της συνεργασίας.

Είχαμε την ευκαιρία να οργανώσουμε επιτυχείς εκδηλώσεις οι οποίες περιγράφονται στο φυλλάδιο. Επίσης αποκτήσαμε πολλά νέα μέλη, ώστε σήμερα ο αριθμός τους να πλησιάζει τα 120. Στο σημείο αυτό θέλω να καλωσορίσω τα νέα αυτά μέλη και να τα παροτρύνω να λάβουν ενεργό μέρος σ' όλες τις εκδηλώσεις της Εταιρείας και να βοηθήσουν στη μελλοντική εξέλιξή της.

Ένας από τους βασικούς σκοπούς μας είναι να βάλουμε γερά θεμέλια για να επιβιώσει η Εταιρεία πολλές δεκαετίες. Για τον λόγο αυτό οργανώσαμε ομάδες εργασίας με διαχρονικότητα. Δυο πολύ σημαντικές ομάδες είναι η γραμματεία και η ομάδα φυλλαδίου. Η δεύτερη ανέλαβε την διαμόρφωση και νέα έκδοση του παρόντος τευχους που ασχολείται με διάφορα θέματα. Ένα τμήμα ασχολείται με επιστημονικές μελέτες και αναλύσεις, όπως τα άρθρα του καθ. κ. Ρίχτερ περί εξωτερικής πολιτικής και του γιατρού κ. Τζιβρά περί μεσογειακής αναιμίας. Ένα άλλο τμήμα αναφέρεται σε λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά θέματα, όπως το άρθρο του Γενικού Προξένου κ. Μ. Κουκάκη, αφιερωμένο στα 40 χρόνια της μνήμης του Ν. Καζαντζάκη. Ένα τρίτο τμήμα αναφέρεται στα διοικητικά θέματα που αφορούν την Εταιρεία και τις εκδηλώσεις της. Εδώ συμπεριλαμβάνονται δυο προσφωνήσεις του πρώην Πρέσβυ της Ελλάδος στη Βόννη κ. Μπουρλογιάννη-Τσαγγαρίδη, όπως και άλλα ενδιαφέροντα άρθρα τα οποία θα βρείτε ξεφυλλίζοντας το φυλλάδιο. Κατά γενικό κανόνα τα άρθρα είναι γραμμένα από προσωπικότητες που έχουν σχέση με την Ένωσή μας. Για τον λόγο αυτό παροτρύνω και άλλα μέλη να υποβάλουν τα άρθρα τους, για να εκδοθούν στο επόμενο φυλλάδιο.

Θέλω να ευχαριστήσω όλους όσους ενίσχυσαν την Εταιρεία μας ηθικά και οικονομικά και ιδιαίτερα δυο σημαντικούς δωρητές, των οποίων τα ονόματα δεν αναφέρω, γιατί προτιμούν να μείνουν ανώνυμοι.

Τελικά ας ευχηθούμε το Νέο Έτος να είναι παραγωγικό για όλους μας.

Με θερμούς χαιρετισμούς

Ε. Α. Πάσχος

Rechts: Gruppenphoto aus dem 10jährigen Jubiläum der Gesellschaft in der Spielbank Hohensyburg.

Unten: Abschnitt aus der "Ελευθεροτυπία" über dieselbe Veranstaltung.

Μια εγκάρδια στιγμή στο Ντόρτμουντ. Από αριστερά ο φιλέλληνας Καμινσκι, ο Έλληνας πρέσβης Μπουργογιάννης-Τσαγγαριδής, ο πρόεδρος, καθηγητής Πάσχος, η σύζυγός του και οι επίσκοποι Δημήτριος και Ευμένιος

στα θερινά ταξίδια. Αλίμονο... πανσέληνο ληστευτικά χρονοματογράφων ταμμένο των τοικιών. Οδυνηρό στρεβλός κι ο Δήμος Ζωγράφου οι δήμοι που στρέψει αυτή εξαφάνισης ταξίδια. Αποφάσισε Ξανελειτουργία

Δέκα γόνιμα χρόνια

Με μεγάλη επιτυχία εορτάστηκε πρόσφατα στο καζίνο του Ντόρτμουντ η δέκατη επέτειος της ίδρυσης της Εταιρείας Ελλήνων Επιστημόνων Βόρειας Ρηνανίας Βεστφαλίας (NRW).

Παρόντες ήταν ο πρέσβης της Ελλάδος Μπουργογιάννης-Τσαγγαριδής, η αντιδήμαρχος Κολωνίας Κανίσιους, οι επίσκοποι Θεομών Δημήτριος και Λεύκης Ευμένιος, ο πρόεδρος Ντόρτμουντ Κουκάκης, ο πρόεδρος της Κολωνίας Τσαμαδός και πολλά μέλη.

Ο πρόεδρος της εταιρείας, καθηγητής Φυσικής

στο Πανεπιστήμιο του Ντόρτμουντ, **Σ. Πάσχος**, τόνισε ότι σ' αυτά τα δέκα χρόνια στην εταιρεία επικράτησε πνεύμα ομόνοιας και συνεργασίας, που συνέβαλε σ' ένα έργο επιτυχημένο.

Η εταιρεία οργανώνει κάθε χρόνο 3 με 4 διαλέξεις για επιστημονικά θέματα, καθώς και για θέματα που σχετίζονται με την Ελλάδα. Παράλληλα συγγέντωσε φάρμακα που στάλθηκαν στην Ουκρανία, καθώς και σε δημοκρατίες της πρώην Γιουγκοσλαβίας.

Σημειώνεται ότι η εταιρεία έχει πλέον των εκατό

μελών και συνεργάζεται με άλλους επιστημονικούς και πολιτιστικούς οργανισμούς.

Στο λόγο του ο πρέσβης της Ελλάδας παρατήρησε ότι:

«Είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική η διαπίστωση ότι πολλοί συμπατριώτες επιστήμονες διαπρέπουν επαγγελματικά και χαιρόν κοινωνικής δικαιοσύνης και αναγνώρισης στη Γερμανία και ακόμη πιο ευχάριστο ότι συμπηγνύουν ενώσεις όπως η δική σας, που στοχεύουν σε αύξηση επαφών και προώθηση πολιτιστικών στόχων».

ΠΕΜΠΤΗ

10

ΙΟΥΛΙΟΥ

Ανατολή 6.11 Δύση 20.49
Σελήνη 6 ημερών

Των εν Νικοπόλει της Αρμενίας 45 μαρτύρων.

Σήμερα κυκλοφορούν
όσα
λήγουν σε
0,2,4,6,8

Χαιρετισμός

Κατά την κοπή της Βασιλόπιττας της Ενώσεως Ελλήνων Επιστημόνων Βορείου Ρηνανίας-Βεστφαλίας (Βόννη, 19.1.1997)

Με μεγάλη χαρά βρίσκομαι και φέτος κοντά σας στο πάντοτε φιλόξενο σπίτι της Ελληνικής Μητροπόλεως στη Γερμανία και Σας ευχαριστώ για την τιμητική πρόσκληση. Εύχομαι ο καινούργιος χρόνος να φέρει σε σας και στις οικογένειές σας υγεία και ευόδωση όλων των προσωπικών και επαγγελματικών στόχων.

Ζούμε σε μια ταραγμένη εποχή, μια εποχή που επιβάλλει σε όλους μας από τη μιά πλευρά μελέτη και περισυλλογή, από την άλλη προσαρμογή και δράση. Ο κόσμος αλλάζει, η Ευρώπη αλλάζει, η Ελλάδα αλλάζει. Καθένας μας πρέπει να βρει το δρόμο του σε μια ήπειρο που είναι πλέον χωρίς αποστάσεις.

Ο ρόλος του επιστήμονος ήταν πάντα στην πρωτοπορία των εξελίξεων, είτε στην αναζήτηση του νέου, είτε στην εφαρμογή της γνώσης. Στην εποχή μας, του πλανητικού πολιτισμού ισχύει πολύ περισσότερο από οποτεδήποτε άλλοτε η αρχή ότι η γνώση είναι δύναμη. Οι παραδοσιακές αξίες της μισθωτής εργασίας έχουν πλέον ξεπερασθεί, στη σύγχρονη οικονομία επιβάλλεται αυτός που διαθέτει τα περισσότερα επιστημονικά εφόδια, στις εξετάσεις του ανταγωνισμού επιτυγχάνει όποιος έχει προετοιμασθεί κατάλληλα.

Η νέα Ευρώπη έχει ανάγκη από καλά καταρτισμένους επιστήμονες με εξειδίκευση σε εφαρμοσμένες επιστήμες και σε τεχνολογίες αιχμής, ώστε να αντιμετωπίσει την πρόκληση των καιρών και να μη εγκαταλείψει τη θέση της σε νέους και παλαιούς ανταγωνιστές.

Η χώρα μας που αγωνίζεται για να διατηρήσει τη θέση της στην Ευρώπη και ο λαός μας που υποβάλλεται σε θυσίες για να μη χάσει το τρένο των ευρωπαϊκών εξελίξεων, έχουν ανάγκη από ένα ισχυρό επιστημονικό δυναμικό που θα τους ανοίξει το δρόμο για το μέλλον. Οι έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού μπορούν

να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία αυτή του οικονομικού και κοινωνικού εκσυγχρονισμού.

Ο σύλλογός σας, σύλλογος Ελλήνων επιστημόνων στη Γερμανία, επιτελεί ένα σημαντικό έργο με στόχο τη διατήρηση των δεσμών με την Ελλάδα, την προβολή του ελληνικού ονόματος στη Γερμανία και την προαγωγή της επιστημονικής συνεργασίας. Έχουμε πολλά να πάρουμε από τη χώρα αυτή και πάρα πολλοί συμπατριώτες μας έχουν σπουδάσει σε γερμανικά Πανεπιστήμια και εργάζονται σήμερα στην Ελλάδα. Αλλά, είμαι πεπεισμένος γι αυτό, έχουμε και πολλά να προσφέρουμε. Ο ελληνικός δυναμισμός, η παραδοσιακή ελληνική αρετή της φιλομάθειας και το ανήσυχο-διδασκαλικό μας πνεύμα αποτελούν ισχυρή παρακαταθήκη που μας καθιστούν πολύτιμους συνεργάτες στα Πανεπιστήμια, στα εργαστήρια και στην καθημερινή πράξη.

Η ελληνική Πρεσβεία παρακολουθεί με υπερηφάνεια το έργο σας και είναι πρόθυμη να σας συμπαρασταθεί σε οτιδήποτε χρειασθείτε.

Είμαι βέβαιος ότι θα συνεχίσετε την αξιέπαινη προσπάθειά σας και εύχομαι και πάλι κάθε καλό σε σας και στις οικογένειές σας.

Με φιλικούς χαιρετισμούς,

Δρ. Ι. Μπουρλογιάννης-Τσαγγαρίδης
Πρεσβευτής της Ελλάδας

Veranstaltungen des Vereins im Jahr 1997

19. Januar, Bonn: Neujahrs-“Wassilopitta“-Treffen. Gemütliches Nachmittagstreffen in der griechisch-orthodoxen Metropole. Bischof Eumenios von Leuke verkündete eine kurze Neujahrsbotschaft. Der Botschafter Herr Bourlogiannis-Tsaggaridis hat alle Mitglieder herzlich begrüßt und über die Rolle griechischer Akademiker im vereinigten Europa gesprochen.

19. April, Dortmund: Jahresversammlung im Auslandsinstitut Dortmund. Es wurden Themen des Vereins diskutiert. Prof. O. Mavridis und Dr. L. Drisis sind als Kassenprüfer gewählt worden.

Nach der Jahresversammlung folgte der Vortrag von Prof. Dr. H. A. Richter, (Univ. Mannheim) über das Thema “Außenpolitische Probleme eines EU-Partners: Das Beispiel Griechenland”. Dem Vortrag folgte eine lange und lebendige Diskussion.

9. Mai, Spielbank Hohensyburg: Das zehnjährige Jubiläum unserer Gesellschaft wurde in der Spielbank Hohensyburg gefeiert. Am Jubiläum haben viele Persönlichkeiten teilgenommen. Der Vorsitzende des Vereins Prof. Dr. E. Paschos hat nach der Begrüßung der zahlreichen Gäste und Mitglieder die zehnjährige Geschichte des Vereins zusammengefaßt. Der Botschafter Griechenlands, Herr Bourlogiannis-Tsaggaridis hat in seiner anschließender Begrüßung betont, wie wichtig es ist, einen solchen Verein zu unterstützen und die Bürgermeisterin von Köln, Frau Canisius plädierte für eine engere Zusammenarbeit zwischen Griechen und Deutschen.

Das Jubiläum hat uns die Gelegenheit gegeben, Frau Dr. M. Bikakis-Hohn für ihre sechsjährige Dienste als Vorsitzende der Gesellschaft mit einer Ehrentafel der “Olympias” zu ehren, sowie allen anderen Gründungsmitglieder eine Urkunde zu verleihen.

Es war ein strahlender und gemütlicher Abend, bis in die frühen Morgenstunden. Der Erfolg unseres Jubiläums ist unter anderem auch der großzügigen Unterstützung des philhellenen Herrn Kaminski, technischen Direktors der Spielbank zu verdanken.

1. November, Köln: Diavortrag von Herrn Dr. med. Heiner Borgmann über das Thema “Eindrücke einer Segelreise durch die Atlantis”. Zahlreiche Mitglieder haben den Vortrag und einen gemütlichen Abend genossen.

13. Dezember, Aachen: Wir waren von Bischof Eumenios von Leuke eingeladen, uns mit griechischen Akademikern aus Aachen und Umgebung zu treffen und gemeinsame Interessen zu diskutieren. Nach einer kurzen Vorstellung der griechisch-orthodoxen Kirche “Agios Demetrios” folgte der Vortrag von Prof. Dr. O. Mavridis über

“Berg Athos – Agion Oros”. Es folgte ein gemütlicher Abend mit Diskussionen. Viele Mitglieder haben die Gelegenheit benutzt, den Aachener Weihnachtsmarkt zu besuchen.

Kommende Veranstaltungen für 1998

25. Januar, Bonn: Neujahrs-Wassilopitta-Treffen. Gemütliches Nachmittagstreffen in der griechisch-orthodoxen Metropole.

Frühling 1998: Es wird ein Vortrag geplant und die Wahl für den Vereinsvorstand. Das genaue Datum wird allen Mitgliedern rechtzeitig bekanntgegeben.

Frau Bikakis-Hohn erhält die Ehrentafel für ihre Dienste im Vorstand der Gesellschaft.

N.ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ: 40 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ

Μιχάλης Γ. Κουκάκης

Γενικός Πρόξενος της Ελλάδος στο Ντόρτμουντ

(Σάββατο, 26 Οκτωβρίου 1957, στην Πανεπιστημιακή Κλινική του Freiburg im Breisgau)

Ο Καζαντζάκης και οι Βαρβάροι

(Η Καταγωγή και οι πρόγονοι - Μια ιστορία από τους Βαρβάρους - Το Μουσείο Καζαντζάκη στους Βαρβάρους)

A. Η καταγωγή και οι πρόγονοι

Ο Νίκος Καζαντζάκης γεννήθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 1883, μέρα Παρασκευή, στο Ηράκλειο (Μεγάλο Κάστρο) της τότε ακόμη τουρκοκρατούμενης Κρήτης (ακόμη και σήμερα τους Ηρακλειώτες τους λένε και “καστριούς”). Ο πατέρας του Μιχάλης (1856-1932) καταγόταν από το χωριό Βαρβάροι της επαρχίας Πεδιάδος του Νομού Ηρακλείου, εμπορευόταν στο Ηράκλειο γεωργικά προϊόντα και είχε σταφιδάμπελα έξω από την πολιτεία. Το 1882 στεφανώθηκε τη Μαρία Χριστοδουλάκη (πέθανε όπως και ο άνδρας της το 1932), η οποία καταγόταν από το χωριό Ασυρώτι της επαρχίας Μυλοποτάμου του Νομού Ρεθύμνης. Ο Νίκος ήταν το πρώτο από τα τέσσερα παιδιά που απέκτησαν ο Μιχάλης και η Μαρία Καζαντζάκη (βλ. Π. Πρεβελάκη: Ν. Καζαντζάκης - Χρονογραφία του βίου του, στο Αφιέρωμα της Νέας Εστίας στο Νίκο Καζαντζάκη).

Να τι λέει ο ίδιος για την καταγωγή του στην Αναφορά στο Γκρέκο (κεφ. Οι πρόγονοι) για την καταγωγή του πατέρα του:

“Το σόϊ του κυρού μου αποσέρνει από ένα χωριό, δυό ώρες από το Μεγάλο Κάστρο, που το λέν Βαρβάρους. Όταν ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Νικηφόρος Φωκάς πήρε πίσω το δέκατο αιώνα την Κρήτη από τους Αραβες, μάντρωσε σε μερικά χωριά όσους Αραβίτες απόμειναν από τη σφαγή και τα χωριά αυτά ονομάστηκαν Βαρβάροι. Σε τέτοιο χωριό ρίζωσαν οι πατροπρόγονοί μου....”

Οι Βαρβάροι, που μετονομάστηκαν τη δεκαετία του '60 σε Μυρτιά, δεν απέχουν βέβαια σήμερα πιά δυό ώρες από το Μεγάλο Κάστρο. Παίρνοντας το δρόμο

προς την Κνωσό και συνεχίζοντας δύο χιλιόμετρα περίπου προς τις Αρχάνες συναντούμε το δρόμο που οδηγεί σ' αυτό, περνώντας από το χωριό Σκαλάκι. Στα δεξιά, νοτιοδυτική κατεύθυνση, βλέπει κανείς σε πλήρη μεγαλοπρέπεια το βουνό Γιούχτας. Πινακίδες σε μερικά επίκαιρα σημεία δείχνουν την κατεύθυνση προς το Μουσείο Καζαντζάκη στους Βαρβάρους. Δέκα με δώδεκα λεπτά χρειάζεται πιά κανείς από την Κνωσό για να φτάσει στο χωριό.

Σ' ένα γράμμα του στην κα Ελένη Σαμίου, την κατοπινή του σύζυγο, γράφει ο Ν.Κ. από το Ηράκλειο στις 20 Ιουλίου 1924 (βλ. Ελένης Ν. Καζαντζάκη : Ο Ασυμβίβαστος, Β' έκδοση, σελ. 32, Αθήνα 1983):

“...Προχτές πήγα με το Λευτέρη (Σημ.: το Λευτέρη Αλεξίου, αδελφό της Γαλάτειας, της πρώτης του

συζύγου) στο χωριό, τους Βαρβάρους, όπου γεννήθηκε ο παπούς μου, στο προγονικό χώμα. Είναι στην κορυφή ενός λόφου. Γύρα του, χαμηλά, απάνω σε σκληρό χώμα, αμπέλια, κυπαρίσσια, σπαρμένα. Ποτέ δε θα ξεχάσω την καρδιά μου πώς λάχτιζε την ώρα που περνούσα τους στενούς δρόμους κι έβλεπα μέσα από τις χαμηλές ανοιχτές θύρες την αυλή, τις γλάστρες με το βασιλικό, το σταμνί σκεπασμένο με θυμάρι, τις γυναίκες να κάθονται στο κατώφλι και να κλώθουν και μέσα στο χαμώι τις κοπελιές να κάθονται στον αργαλειό και να φαίνουν... Ήταν το πρώτο χωριό απ' όπου άρχισα την περιοδεία μου στην Κρήτη."

Θα μνημονεύσω ακόμη το Μηνά Δημάκη, που γράφει στον πρόλόγο του στην έκδοση του Μουσείου Καζαντζάκη της Κοινότητας Βαρβάρων Ηρακλείου "Ανέκδοτες επιστολές Καζαντζάκη από τα νεανικά του έως τα ώριμα χρόνια του" (Αθήνα 1979):

““ΠΡΟΛΟΓΙΚΑ (Ιδρύεται στην Κρήτη Μουσείο Καζαντζάκη).

Λίγο πιά έξω από το Ηράκλειο βρίσκεται το χωριό Βαρβάρει, τόπος καταγωγής του Νίκου Καζαντζάκη. Εκεί έζησε ο παπούς του, ενώ ο πατέρας του έζησε στο Ηράκλειο όπου γεννήθηκε ο Νίκος Καζαντζάκης.

Η ονομασία "Βαρβάρει" υποδεικνύει πως παρέμεναν Βάρβαροι-Σαρακηνοί σ' αυτό το χωριό και μετά τον εξολοθρευμό τους από το Νικηφόρο Φωκά, που πρέπει να υποθέσουμε πως δεν ήταν πλήρης. Από το Λευτέρη Αλεξίου, σοφό καθηγητή και φίλο, άκουσα αυτή την εκδοχή.

Την άκουσα και από τον ίδιο τον Καζαντζάκη πολλές φορές. Υπερφηανεύονταν γι αυτή την καταγωγή του. Στην "Αναφορά στον Γκρέκο", που είναι ένα είδος αυτοβιογραφίας, μισό φανταστική, μισό πραγματική, γράφει "ο παπούς μου, τον νιώθω ακόμα ολοζώντανο μέσα στο αίμα μου, είταν με ξουρισμένο απάνω από το κούτελο το κεφάλι, με μακριά κοτσίδα, έδωσε συντροφιά με κουσράρους Αλγερίνους κι αλώνιζε τα πέλαγα".

Ο Στυλιανός Αλεξίου, γιός του Λευτέρη Αλεξίου, Γενικός Εφορος Αρχαιοτήτων Κρήτης και σήμερα καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης, από τους λαμπρότερους επιστήμονες που έχει να επιδείξει η Ελλάδα, με επιστολή του της 30.10.1977 προς τον Πρόεδρο της Κοινότητας Βαρβάρων γράφει: "η παλαιά αποψη περί δήθεν "βαρβάρων" που είχαν εγκατασταθεί εκεί, έχει αποδειχθεί σήμερα εντελώς εσφαλμένη. Στην πραγματικότητα πρόκειται περί ονόματος γνωστής αρχοντικής οικογένειας των μεσαιωνικών χρόνων, η οποία εμφανίζεται και κατά την βενετοκρατία ως BARBARO". Προσωπικώς προτιμώ τον αναπόδεικτο θρύλο.

Τα τελευταία χρόνια τα χωριά της καταγωγής των γονιών

του Καζαντζάκη, οι Βαρβάρει και οι Αυσρώτοι, ξαναγνωρίστηκαν και εσουνάψαν σχέσεις.

B. Μια ιστορία από τους Βαρβάρους

Ο Renaud de Jouvenel, Γάλλος εκδότης και φίλος του, που ο Ν. Καζαντζάκης τον είχε φιλοξενήσει στην Ελλάδα το 1933 μαζί με τη γυναίκα του, γράφει για τις διηγήσεις του Καζαντζάκη (Renaud de Jouvenel: Εισ μνήμη Καζαντζάκη, στο Αφιέρωμα της Νέας Εστίας για το Ν.Κ.):

““(Ν.Καζαντζάκης :) - - Δεν μπορείς να τα πης όλα για τους Κρητικούς γιατί φαίνονται απίθανα. Είναι πολλοί που μου λένε: "Γιατί διηγείσαι τόσο υπερβολικές ιστορίες ;" Μα δεν είναι υπερβολικές, είναι πάρα κάτω από την πραγματικότητα. Διάβασες τον Καπετάν Μιχάλη. Θυμάσαι τον Νουρή Μπέη; Ε, λοιπόν, ο πατέρας μου τον άρπαζε από τη ζώνη και χόπι, μ' ένα χέρι, τον πετούσε επάνω στη στέγη. Νομίζεις πως μπορεί να μοιάζει αληθινό; Οχι, έτσι δεν είναι; Θέλεις ακόμα ένα παράδειγμα;

Ναι, το ήθελα. Πήδηξε στη σέλλα του αγαπημένου του αλόγου. Βρισκόταν σε μια διέγερση γεμάτη πάθος,

ενθουσιασμένος που του δινόταν η ευκαιρία να φέρνει στη μνήμη τον τόπο του, και μπορούσα να τον ακούω ώρες να διηγείται:

Όταν ο Νικηφόρος Φωκάς ξαναπήρε την Κρήτη από τους Αραβες, έσφαξε πολλούς απ' αυτούς, αλλά άφισε και μερικούς σε μια περιοχή που την ονομάσανε "Βάρβαροι". Η οικογένειά μου κατάγεται από ένα τέτοιο "Βάρβαρο" χωριό. Είναι δέκα χρόνια τώρα που με είχαν καλέσει σ' ένα φαγοπούι των Βαρβάρων. Στην αρχή μας φέρανε μιά πηλίνη χύτρα γεμάτη βραστά αυγά πολύ σφιχτά. Αυτός που μας είχε καλέσει στο γλέντι, ο Βαγγέλης Κουκής, θα θυμάμαι πάντα τ' όνομά του, μας λέει : "Θα πάρουμε όλοι αυτό το μεζέ, μα είμαστε όλοι

Κρητικοί ή όχι;

– Βέβαια, απαντήσαμε όλοι με μια φωνή, βεβαιώνοντας έτσι τα πατριωτικά μας αισθήματα και μη ξέροντας τί επρόκειτο να γίνει.

– Τότε, φυσικά, θα φάμε όλοι τ' αυγά με τη φλούδα!" Και όλοι μας τα φάγαμε έτσι για να μην προδώσουμε την πατρίδα! Υστερα ο Κουκής έσπασε τη χύτρα. "Είμαστε όλοι Κρητικοί ή όχι;" Μ' αυτή τη φορά δεν απαντήσαμε κι αρνηθήκαμε να φάμε τα κομμάτια της χύτρας. Μάσησε το δικό του γεμάτος φούρκα φωνάζοντάς μας: "Είσαστε νόθοι, δεν είσαστε αληθινοί Κρητικοί." Υστερα απ' αυτό ποιός ξέρει τί άλλο ήταν άξιος να φάει, ίσως και το τραπέζι!..."

Για την ίδια ιστορία (που μάλλον θα πρέπει να έγινε στα 1924, κατά την περιοδεία του Ν.Κ. στην Κρήτη που αναφέρει στην παραπάνω επιστολή του προς την κατοπινή του σύζυγο, γράφει η κα Ελένη Καζαντζάκη στον "Ασυμβίβαστο" (σελ. 397):

Ποτέ δε θα ξεχάσω την καρδιά μου πώς λάχτιζε την ώρα που περνούσα τους στενούς δρόμους κι έβλεπα μέσα από τις χαμηλές ανοιχτές θύρες την αυλή, τις γλάστρες με το βασιλικό, το σταμνί σκεπασμένο με θυμάρι, τις γυναίκες να κάθονται στο κατώφλι και να κλώθουν...

“...Όταν ήλθε η ώρα για τα πλακάκια, ο Θόδωρος (ΣΗΜ. ο μάστορας που έχτιζε το σπίτι των Καζαντζάκηδων στην Αίγινα) μ’ έστειλε στον Πειραιά, δίνοντάς μου τις χρειαζόμενες εντολές: “Πρόσεξε μη σε γελάσουν, κερά-Λενίτσα! Μη στα δώσουν φρέσκα!”

Γύρισα μ’ ένα καϊκιπραμάτεια. Ο Θόδωρος, πάντα δύσπιστος, προσέχει το ξεφόρτωμα πάνω στα βράχια. Ξαφνικά σκύβει, πιάνει ένα πλακάκι, το δαγκώνει. Το πλακάκι θρύβει σαν κριθαρένιο παξιμάδι στα δόντια του. Φτύνει μανιασμένος: “Τό’ξερα εγώ πως θα σε γελάσουν! Δε σου τό’πα;”

Στο “Χριστό Ξανασταυρώνεται” ο Γυψοφάς τρώει τ’ αγαλματάκια. Η Δεξαμενή βάνει τα γέλια, σκανδαλισμένη τάχα. “Οι υπερβολές του Καζαντζάκη!” Ωστόσο ο καθηγητής Γ. Κακριδής κι η Τέα Ανεμογιάννη είδαν με τα μάτια τους στους Βαρβάρους τον Κουκή να σπάζει την πιατέλα, αφού πρώτος έφαγε τ’ αυγά με τα τσόφλια, και ν’ αρχίσει να μασουλάει ένα της κομμάτι. Χρόνια πολλά αργότερα πήγα κι εγώ στους Βαρβάρους. Ο Κουκής ζούσε ακόμα και μου πρότεινε να φάμε μαζί κανένα...πιατικό.”

Ιδού πώς μεταφέρεται η σκηνή μυθιστορηματικά στον “Καπετάν Μιχάλη”, εκεί όπου περιγράφεται το μεγάλο φαγοπότι των επτά μερόνυχτων στο κατώι του σπιτιού του:

“Τ’ αυγά είχαν φαγωθεί σύφλουδα, κι ο Καπετάν Μιχάλης έσπασε με μια γροθιά το τσουκάλι και το μοίρασε στους συντρόφους να το φάνε. Ο Μπερτόδουλος τρόμαξε, πήρε το κομμάτι που του ’δωκαν και σκαρφάλωσε σ’ ένα βαρέλι ξεπνεμένος. Σκυμμένος, με γουρλωμένα μάτια, κοίταζε κάτω τους Κρητικούς να δαγκάνουν το τσουκάλι, να κόβουν από ένα κομμάτι, να το μασούν, να γίνεται στο στόμα τους χαλίκι και χώμα και να το καταπίνουν χαχαρίζοντας.

Τριών λογίων είναι οι άνθρωποι, σιγά σιγά άρχιζε ο Μπερτόδουλος μας να το καταλαβαίνει: Αυτοί που τρών τ’ αυγά χωρίς το τσόφλι. Αυτοί που τα τρών σύφλουδα, κι αυτοί που, αφού τα φάν σύφλουδα, τρώνε και το τσουκάλι όπου τα ’χανε μέσα. Τους στερνοούς αυτούς ανθρώπους τους λεν Κρητικούς.....“Ωχ, ωχ, τί γυρεύεις, κόντε Μαντζαβίνο, εδώ μέσα” συλλογίζονταν και κοίταζε την πόρτα.”

Σε μια από τις καλοκαιρινές διακοπές μου στους Βαρβάρους, μετά τη λήξη του γυμνασιακού έτους στο Β’ Γυμνάσιο Αρρένων Ηρακλείου, θάταν το 1963 ή ’64, ανακάλυψα στο Γραφείο της Κοινότητας μια σειρά βιβλίων του Καζαντζάκη, που όπως μου είπαν τα είχε δωρήσει στην Κοινότητα η Κα Ελένη Καζαντζάκη, ίσως κατά την επίσκεψή της που αναφέρει στο παραπάνω απόσπασμα από τον “Ασυμβίβαστο”. Τα βιβλία αυτά ήταν τα αναγνώσματά μου του καλοκαιριού, αν και στην ηλικία εκείνη η πλήρης κατανόηση μεγάλου μέρους τους ήταν σχεδόν αδύνατη, αφού ήταν σχεδόν εντελώς απύσχα

τότε σε μένα η απαραίτητη υποδομή γνώσης για τη ζωή του Καζαντζάκη που θα μετέτρεπε την απλή ανάγνωση και λογοτεχνική απόλαυση των έργων του σε πλήρη μέθεξη.

Ανάμεσα στα βιβλία ήταν και το Αφιέρωμα της Νέας Εστίας στο Ν.Κ. με το κείμενο του Renaud de Jouvenel και το απόσπασμα με την ιστορία του Βαγγέλη του Κουκή, τ’ αυγά και το τσιγάκι. Ακοπα ακόμα τα φύλλα του τεύχους της Νέας Εστίας. Μετά από τόσα χρόνια θυμάμαι ακόμη τη “μεγάλη ανακάλυψη” μου και την αδημονία μου να βρώ το θείο το Βαγγέλη τον Κουκή να του το πώ.

Τον βρήκα αργά το απόγευμα νά κάθεσαι, γέρος πιά, ακουμπισμένος στην κατσούνα του (μπαστούνι) και να λαγοκοιμάται στη γωνιά του καφενείου του Λευτέρη, εκεί που σμίγουν οι δυο μεγάλοι δρόμοι του χωριού, στην πλατεία που σήμερα είναι το Μουσείο Καζαντζάκη. Τον ξύπνησα και του διάβασα αυτά που γράφει ο Renaud de Jouvenel. Θυμούμαι τη χαρά του. Φαίνεται όμως πως και συγκινήθηκε πολύ, γιατί θυμούμαι πως δάκρυσε. Δεν γνωρίζω αν ήξερε ήδη τότε πως είχε πια απαθανατισθεί στη λογοτεχνία μας, ίσως να μην τό’ξερε, δε θυμούμαι να μούπε κάτι τέτοιο. Γερωντική συγκίνηση και χαρά, θύμησες περασμένων μεγαλείων. Κάτι πρέπει να σημαίνει να σε μνημονεύει ο μεγαλύτερος σύγχρονος Έλληνας συγγραφέας με θαυμασμό και να βάζει, στο καλύτερο μυθιστόρημά του, τον Καπετάν Μιχάλη να επαναλαμβάνει το δικό σου κατόρθωμα. Διηγήθηκα αργότερα το περιστατικό αυτό στους γιούς του Κουκή, το Μανώλη και το Λάμπη, καλούς συγγενείς και γείτονες στους Βαρβάρους. Οι ίδιοι ήξεραν την ιστορία από τους γονείς τους. Η μάνα τους, η

θειά η Βαγγέλαινα, που φιλοξένησε τον Καζαντζάκη και την παρέα του όταν ήλθαν στους Βαρβάρους, θυμόταν το πήλινο τσιγάκι της, πούχε γίνει κομμάτια για να βεβαιώσει τα πατριωτικά αισθήματα του αντρού της και των κρητικών και μη φιλοξενουμένων του.

Το Μουσείο Καζαντζάκη στους Βαρβάρους

Ο Καζαντζάκης δεν ξέχασε το χωριό του σογιού του κυρού του, όμως και το χωριό δεν τον ξέχασε. Από το 1983 στέκει στην πλατεία κομψό και πλούσιο το Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη.

“...Λοιπόν στους Βαρβάρους, το πατρογονικό σπίτι που κληρονόμησε ο Γιώργος Ανεμογιάννης (Σημ.: ο γνωστός σκηνογράφος του θεάτρου), και που είναι στην κατοχή της οικογένειάς του από το 1835, δωρίζεται σήμερα (Σημ.: δηλ. 1979) στην Κοινότητα του χωριού για να στεγασθεί, σύμφωνα με την επιθυμία του, το Μουσείο Καζαντζάκη.

Ηδη αρχίζει η ανακαίνιση του κτιρίου που θα περιλάβει

***Τη θυμούμαστε ακόμη
με συγκίνηση οι
Βαρβαριανοί την
ταπεινή Μεσοχωριά,
όπως ήτανε στα μικρά
μας χρόνια, όμως
περηφανευόμαστε γι’
αυτήν σήμερα και την
απολαμβάνουμε στην
καινούργια της μορφή,
αφού εκεί τώρα είναι το
Μουσείο του Νίκου
Καζαντζάκη...***

άνετα τα εκθέματα που συγκεντρώνονται: Βιβλία του στις πρώτες ελληνικές εκδόσεις, μεταφράσεις των μυθιστορημάτων του, επιστολές, χειρόγραφα. Ακόμα σκηνογραφίες, σχέδια κουστούμιών, παρτιτούρες μουσικής, βιβλία υποβολείου και σκηνοθεσίας, προγράμματα και φωτογραφίες από τα θεατρικά έργα του Καζαντζάκη που παίχτηκαν στην Ελλάδα και το εξωτερικό στο θέατρο, τον κινηματογράφο και την τηλεόραση. Το Μουσείο συγκεντρώνοντας πολλά άγνωστα στοιχεία, ανέκδοτα χειρόγραφα κλπ. αποσκοπεί και στην δημιουργία ενός είδους αρχείου χρήσιμο στον μελλοντικό μελετητή.” (Προλογικά Μηνά Δημάκη στην έκδοση του Μουσείου Καζαντζάκη “Ανέκδοτες επιστολές Καζαντζάκη...”, 1979).

Όπως σημειώνει ο ίδιος ο κ. Γιώργος Ανεμογιάννης στο φυλλάδιο “Η Οδύσσεια ενός Μουσείου” (1983), ο Ν.Κ. όχι μόνο δεν ξέχασε τον τόπο καταγωγής του, όπου σαν παιδί έπαιξε μ’ άλλα παιδιά, όπως διηγούνταν μέχρι πρόσφατα οι γεροντότεροι χωρικοί, αλλ’ αντίθετα τον αναφέρει σε κάθε ευκαιρία. “Το ίδιο αυτό χωριό είναι και ο τόπος καταγωγής του πατέρα μου”, γράφει ο κ. Ανεμογιάννης. “Οι πρόγονοί μου ήταν από τους Βαρβάρους όπου είχαν περιουσία, δηλαδή χωράφια κι ένα δώροφο σπίτι στη μέση του χωριού, που τόχαν αγοράσει από τους Τούρκους το 1835”.

Οι Ανεμογιάννηδες και οι Καζαντζάκηδες είχαν συγγένεια, περίπλοκη όπως γράφει ο κ. Γ. Ανεμογιάννης (Σ’ ένα γράμμα του το 1937 ο Νίκος Καζαντζάκης αποκαλεί τον Αντώνιο Ανεμογιάννη, πατέρα του Γιώργου, “ανηψιό και θείο”).

Στα τελευταία χρόνια της ζωής του, συνεχίζει ο κ. Γιώργος Ανεμογιάννης στο φυλλάδιο, το σπίτι στους Βαρβάρους φιλοξένησε τον Καζαντζάκη σε σύντομες επισκέψεις του στο χωριό, αφού στο σπίτι της οικογένειάς του, που βρισκόταν ακριβώς δίπλα, μόλις 45 τετραγωνικά μέτρα, ζούσαν μόνιμα από πολλά χρόνια δυό μακρινές συγγενείς του, οι Ψωμοπούλες (Σημ.: η Αγγαία και η Καλιρρόη).....Όταν το 1975, συνεχίζει, απόκτησε την πλήρη κυριότητα του δώροφου κτιρίου, το Κοινοτικό Συμβούλιο των Βαρβάρων του ζήτησε να το παραχωρήσει στην Κοινότητα, αφού δεν υπήρχε πιθανότητα να το κατοικήσει ο ίδιος, χωρίς όμως, όπως γράφει, να προσδιορίσουν τί θα το έκαναν.

“Θυμήθηκα την ανεκπλήρωτη επιθυμία του Καζαντζάκη”, συνεχίζει ο κ. Γ. Ανεμογιάννης.

Ο Ν.Κ. στη διαθήκη του τον Απρίλιο 1956 είχε εκφράσει την επιθυμία του, όπως ή σύζυγός του φροντίσει τα βιβλία του και όποια προσωπικά ενθύμια θα έκρινε εκείνη κατάλληλα, όπως χειρόγραφα, φωτογραφίες, το χρυσό του δαχτυλίδι, το στυλό του, μπιμπελό κλπ. να μαζευτούν στο μελετώμενο - ει δυνατόν στο πατρικό του σπίτι - ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ. Επειδή το σπίτι αυτό στο Ηράκλειο είχε στο μεταξύ πουληθεί και ήταν δύσκολο να ξαναγορασθεί, σε τροποποίηση της διαθήκης τον Ιανουάριο 1957, ο Ν.Κ. καθορίζει τα της δημιουργίας Δωματίου Νίκου Καζαντζάκη στο κτίριο της Εταιρείας Κρητικών Ιστορικών Μελετών στο Ηράκλειο, όπου πράγματι σήμερα υπάρχει το Δωμάτιο αυτό.

“Να μια ευκαιρία - τολμηρή και φιλόδοξη - να την

πραγματοποιήσω”, συνεχίζει ο Γιώργος Ανεμογιάννης.

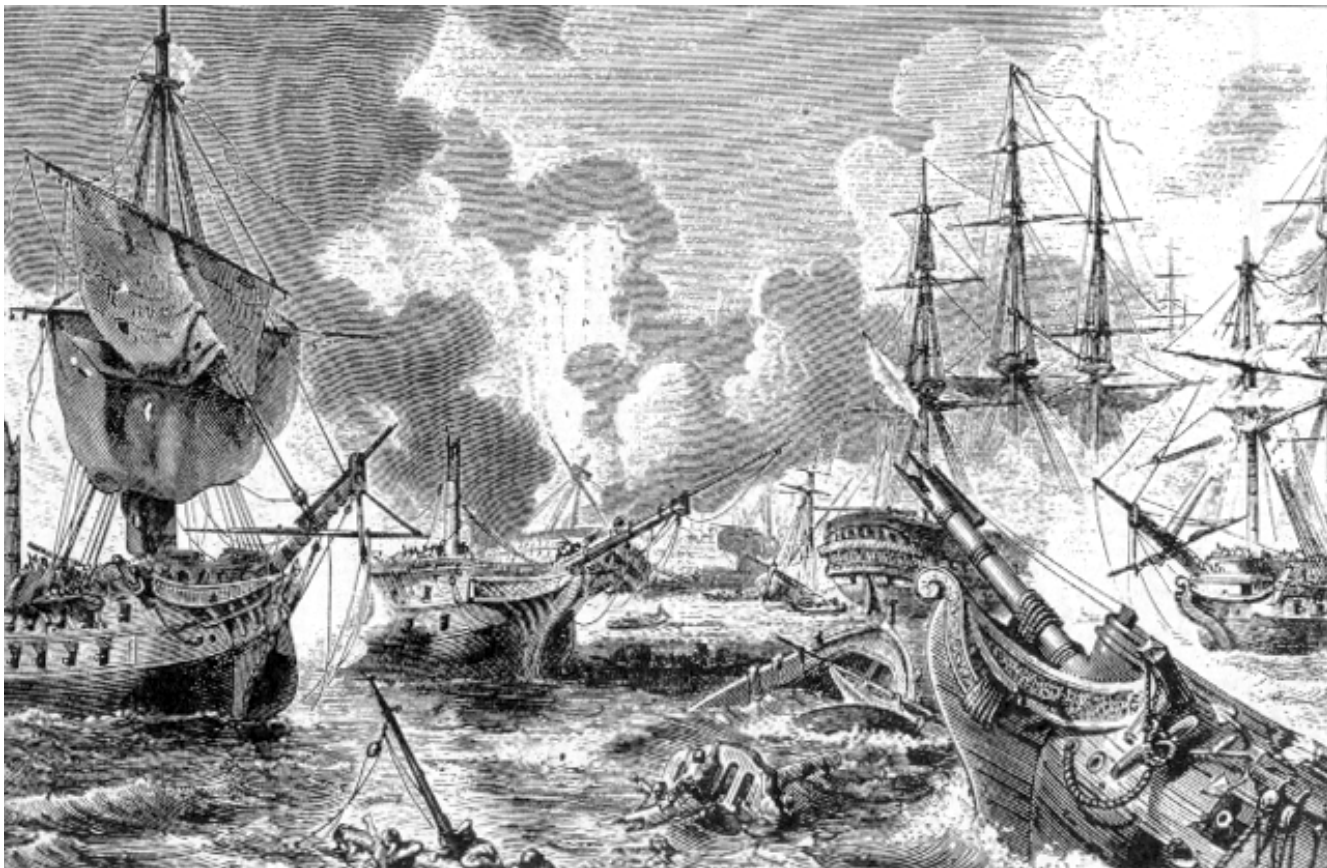
Ο Γ. Ανεμογιάννης δέχθηκε να μεταβιβάσει την κυριότητα του σπιτιού των γονιών του στην Κοινότητα, με τον αμετάκλητο όρο, ότι μετά από τις αναγκαίες αλλαγές και διευθετήσεις, το σπίτι θα γίνει μουσείο αφιερωμένο στο μεγάλο τέκνο του χωριού. Και ο κ. Ανεμογιάννης περιγράφει κατόπιν με λεπτομέρειες στο φυλλάδιο την Οδύσσεια, πραγματικά, της δημιουργίας του Μουσείου, που εγκαινιάσθηκε το καλοκαίρι του 1983 (27 Ιουνίου) από την Μελίνα Μερκούρη, τότε Υπουργό Πολιτισμού. Χιλιάδες κόσμος ήλθε στους Βαρβάρους στην τελετή των εγκαινίων και ήταν μεγάλη η παρουσία του πνευματικού κόσμου από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που τίμησε έτσι το Ν.Κ Καζαντζάκη και το δημιουργό του Μουσείου του.

Η “Μεσοχωριά” (η γειτονιά στη μέση του χωριού) των Βαρβάρων δεν υπάρχει πιά. Στα 1963 ή ’64, εποχή που οι Βαρβάροι μετονομάσθηκαν σε Μυρτιά, τα περισσότερα παλιά σπίτια της κατεδαφίστηκαν για να γίνει η κεντρική πλατεία του χωριού (ανάμεσά τους το πατρογονικό των Καζαντζάκηδων που τόχαν οι Ψωμοπούλες, των Σπανακήδων, το πατρικό μου, των Χαριτάκηδων με το μικρό καφενείο, των Γαλανάκηδων, του Μιχάλη του Παπαδάκη με ένα παντοπωλείο, των Κοσμαδάκηδων και οι αποθήκες του Ματθαίου του Λουλακάκη). Εφυγε και μια μεγάλη λεύκα, που ήταν στη συμβολή των δυό μεγάλων δρόμων και όπου τα κυριακάτικα πρωινά μετά την εκκλησία μαζευόντουσαν οι χωριανοί για καφέ, τάβλι και χαρτιά στα δυο τρία καφενεία που υπήρχαν ακόμη τότε. Είχε μείνει εκεί στην άκρη μόνο το σπίτι των Ανεμογιάννηδων, που έμελλε αργότερα να γίνει Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη.

Τη θυμούμαστε ακόμη με συγκίνηση οι Βαρβαριανοί την ταπεινή Μεσοχωριά, όπως ήτανε στα μικρά μας χρόνια, όμως περηφανευόμαστε γι’ αυτήν σήμερα και την απολαμβάνουμε στην καινούργια της μορφή, αφού εκεί τώρα είναι το Μουσείο του Νίκου Καζαντζάκη, γιού του Καπετάν Μιχάλη του Βαρβαριανού, καταστάλαγμα μιας Οδύσσειας ενός άλλου Βαρβαριανού.

Σήμερα το Μουσείο είναι γνωστό διεθνώς και ελκύει χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο, έλληνες και ξένους.

Navarino 1827 – Die Großmächte gewinnen eine Schlacht und die Griechen die Freiheit

Bearbeitet von Eleftheria Lehmann

In der Bucht von Navarino haben vor 170 Jahren die Großmächte England, Frankreich und Rußland die türkische Seeflotte vernichtend geschlagen und unvorhergesehen dem Befreiungskampf der Griechen einen großen Dienst erwiesen. Zwei Ereignisse im Jahre 1821 markierten den Beginn dieses Kampfes: Der Einzug einer Armee unter A. Ypsilantis in die Moldau und Walachei und der Aufstand der Griechen auf der Peloponnes. Über die Entwicklungen, die zur Seeschlacht führten, hat Ralf-Peter Martin (1) vor kurzem ausführlich berichtet. In Auszügen wird hier an die historischen Zusammenhänge erinnert. „...Den europäischen Mächten kam der Aufstand <gleichfalls> ungelegen. Gemäß Fürst Metternichs Doktrin der Erhaltung des Status quo in Europa war der Freiheitskampf der Griechen eine Rebellion gegen den angestammten Souverän, den Sultan. Gerade hatten österreichische Truppen die revolutionäre Bewegung in Italien niedergeschlagen. Nach Ansicht des österreichischen Kanzlers war die griechische Frage eine innertürkische Angelegenheit. Ebenso dachte Zar Alexander, der Ypsilanti seines Ranges enthob. Mit Billigung der Russen rückte eine türkische Armee im Juni

über die Donau und machte kurzen Prozeß mit den Aufständischen...Frankreich und England hielten sich gleichfalls bedeckt. An einer Schwächung des Osmanenreiches waren sich nicht interessiert, denn beide fürchteten den Zugriff Rußlands auf die Dardanellen. Mithin erhofften fast alle Beteiligten offen oder insgeheim einen raschen Zusammenbruch des Aufstands...“

Die ersten öffentlichen Reaktionen auf die Ereignisse in Griechenland erfolgten im Jahre 1822 als im April eine türkische Armee das abtrünnige Chios vor der kleinasiatischen Küste überfiel: 20 000 Männer werden niedergemetzelt, 50 000 Kinder und Frauen werden in die Sklaverei verkauft. „...Ein Aufschrei ging durch Europa. Die öffentliche Meinung verurteilte entrüstet die türkischen Greuel. Philhellenenvereine in allen Ländern Europas setzten sich für die Griechen ein, sammelten Millionen, schrieben Poeme, Artikel und Pamphlete und hofften, daß im „Mutterland der Demokratie“ jene Staatsform entstünde, die Metternichs Heilige Allianz in Europa verhinderte. Freiwillige aus allen Nationen strömten nach Griechenland. Vorerst hielten die Aufständischen stand. Sämtliche Vorstöße der Türken auf die Peloponnes scheiterten blutig.

Vor der Insel Spetsä schlugen die bewaffneten Handelsschiffe der Griechen die hastig zusammengeleimte türkische Flotte. Kolokotronis' Klephtenbanden, mittlerweile 50 000 Mann stark, kämpften tapfer, allerdings mit Methoden, die ihre westeuropäischen Ausbilder zur Verzweiflung brachten..."

Sultan Mahmut wurde mit der Situation auf griechischem Boden nicht allein fertig und bat seinen Untergebenen, Mehmet Ali, Vizekönig von Ägypten, um Hilfe. "...Mahmuts Hilferuf kam ihm sehr gelegen. Als Lohn verlangte er die Paschaliks von Kreta um Morea. Der Sultan sagte sie ihm zu. Im Juli 1824 stach eine ägyptische Flotte - 69 Kriegs- und 100 Transportschiffe - in See. An Bord befand sich ein Truppenkontingent von 20 000 Soldaten, darunter zahlreiche schwarze Araber aus dem Sudan. Ibrahim Pascha, Mehmed Alis Adoptivsohn, befehligte die Expedition. Er hatte noch nie eine Schlacht zu Land verloren, verstand aber nichts vom Seekrieg.

Anfang des Jahres 1825 landete Ibrahim seine Truppen in Methoni. Gleichzeitig überrannte eine türkische Armee von 20 000 Mann unter dem griechischen Renegaten Reschid Pascha Westgriechenland und schloß Missolunghi ein. Es stellte sich rasch heraus, daß die philhellenischen Offiziere mit ihren

Warnungen recht behielten. Ohne Befehlsgehorsam, ohne Disziplin und ohne eingeübte Gefechtsordnung standen die Klephten den Kampf gegen die europäisch gedrillten Truppen Mehmet Alis nicht durch. Ende des Jahres kontrollierten die Ägypter die gesamte Morea außer der Stadt Nauplia und der Mani. Ende April 1826 fiel das bis zum letzten Mann von seinen 4 000 Verteidigern gehaltene Missolunghi, im August folgte Athen. Im Prinzip war der griechische Freiheitskampf zu Lande beendet...Ibrahim, nun auch faktisch Pascha der Morea, hatte freilich noch ein Problem. Ungeschlagen operierte weiterhin die griechische Rebellenflotte von ihren Inselstützpunkten Hydra und Spetsä und störte seinen Nachschub...Ibrahim überstürzte nichts. Armee und Flotte seines Vaters waren ein kostbares Gut. Bevor er die "Schifferinseln" angriff, forderte er in Alexandria und Konstantinopel Verstärkungen an. Sammelpunkt sollte Navarino sein, der einzige geschützte Tiefwasserhafen an der Westküste der Peloponnes..."

Gerüchte über die vermeintliche Absicht von Ibrahim, in sein Paschalik statt der Griechen Schwarzafrikaner aus

dem Sudan anzusiedeln, brachten England, Frankreich und Rußland zusammen. Die drei Mächte verständigten sich Anfang 1827 darauf, "...gemeinsam auf den Sultan einzuwirken, eine friedliche Lösung der griechischen Frage unter ihrer Vermittlung anzustreben". Im Bewußtsein des erfolgreichen Feldzugs Ibrahim Paschas verbat sich der Sultan jede Einmischung...Brüskiert durch die abweisende Haltung der Pforte, einigten sich die drei Großmächte über die Entsendung einer gemeinsamen Flotte in die Ägäis. Ihr Kriegsziel war ein unter türkischer Souveränität befindlicher Vasallenstaat mit begrenzter Autonomie, der lediglich die Peloponnes, Akarnanien, Böotien und Attika umfaßte. Dennoch lehnte Mahmut II. die Vorschläge der Mächte ab. Sir Edward Codrington, der Admiral der britischen Interventionsflotte, war ein

erfahrener Seemann vom Typ rau, aber herzlich. Er hatte unter Nelson gedient und bei Trafalgar ein Schiff befehligt.

Codringtons Instruktionen waren alles andere als klar. Für den Fall, daß Ibrahim tatsächlich Muslime aus Afrika und Asien ansiedeln wollte, sollte er "wirkungsvolle Maßnahmen" ergreifen, die aber nicht in offene Feindseligkeiten umschlagen dürften. Der Admiral kommandierte zu diesem Zweck insgesamt zwölf Schiffe. Der französische Admiral, Graf de Rigny, war ein ganz anderer

Charakter. Verbindlich, mit geschliffenen Umgangsformen, ein geborener Diplomat, stand im Ruf, ein vorzüglicher Kenner des Orients zu sein. Unermüdet hatte er seit dem Frühjahr Mehmet Ali bedrängt, die ägyptischen Streitkräfte zurückzuziehen. De Rignys kleine Flotte bestand aus sieben Schiffen. Admiral Heiden, der Befehlshaber des russischen Kontingents, war kein Russe, sondern Holländer, hatte in der Royal Navy gedient und war später in die Dienste des Zaren getreten. Er segelte von Kronstadt aus mit acht Schiffen in Richtung Mittelmeer und hatte die klarsten Anweisungen: Im Falle eines Konfliktes sei der Gegner 'à la russe' zu behandeln, auf deutsch: immer feste drauf... Inzwischen hatte Ibrahim die erbetenen Verstärkungen erhalten. Mehmet Ali schickte ihm eine Hilfsflotte von 88 Schiffen, davon 40 Transporter mit 5 000 Soldaten und Kriegsmaterial unter dem Kommando seines Schwiegersohns Moharrem Bey. Von Konstantinopel führte gleichzeitig der türkische Admiral Tahir Bey 23 Schiffe nach Navarino. Es schien nur noch eine Frage weniger Tage, bis diese Armada über die letzten Stützpunkte der Griechen herfiel.

Die Bucht von Navarino, die durch die vorgelagerte Insel Sphacteria zu einem riesigen geschützten Hafenbecken wird, hatte damals wie heute nur einen schiffbaren Ausgang. Ihn deckte mit ihren Geschützbatterien eine starke türkische Festung. Während Codrington den Hafeneingang blockierte, versuchte de Rigny, das Problem diplomatisch zu lösen. Am 25. September 1827 trafen sich die beiden Admiräle mit Ibrahim Bey in Navarino. Schließlich erbot sich Ibrahim, den Sultan und Mehmet Ali über die neue Lage zu informieren. Bis Antwort eintreffe, werde seine Flotte die Bucht nicht verlassen, und auch das Landheer werde nicht vorgehen. Allerdings erwarte er dafür die gleiche Zurückhaltung auf griechischer Seite...

An die getroffene Vereinbarung fühlten sich die griechischen Aufständischen nicht gebunden. Sie setzten ihre See- und Landoperationen fort und zwangen Ibrahim zum Gegenangriff auf dem Lande. Damit war in den Augen Codringtons die Vereinbarung gebrochen.

„...Jenseits einer bewaffneten Auseinandersetzung gab es für die alliierte Flotte nur noch ein Druckmittel: in der Bucht von Navarino einzulaufen und in unmittelbarer Konfrontation mit der turko-ägyptischen Flotte erneut die Räumung der Peloponnes zu fordern. Für diese Lösung sprach das Wetter. Bald würden die Stürme des Herbstes die Sperrposition auf der offenen Reede unmöglich machen. Dagegen sprach das Kräfteverhältnis: 27 Schiffen der Alliierten, armiert mit etwa 1 300 Kanonen, standen 65 turko-ägyptische Schiffe mit etwa 2 000 Kanonen gegenüber. Dazu kamen noch die Hafengebatterien. Am 20. Oktober 1827 gegen 13.30 Uhr lief die alliierte Flotte in die Bucht ein. Die Order lautete, daß kein Schuß abgefeuert werden dürfe, es sei denn, ein feindliches Schiff eröffne das Feuer. Die Türken wurden völlig überrascht. Ibrahim war nicht anwesend, die Geschütze der Festung schwiegen, und ein Offizier Moharrem Beys, der Codrington aufforderte, die Bucht wieder zu verlassen, erhielt die bündige Antwort, er sei nicht gekommen, Befehle entgegenzunehmen, sondern welche zu geben.

Die turko-ägyptische Flotte ankerte in der Formation eines Halbmonds schützend vor den Transportern. Die Gefechtsposition der Alliierten war so gewählt, daß kein feindliches Schiff die Bucht verlassen konnte. Auf einer Fläche von nur 5 Kilometern Länge und 2,5 Kilometer Breite drängten sich fast 150 Schiffe. Es waren sämtliche Segelschiffe, was ihre Manövrierfähigkeit im windgeschützten Hafen einschränkte. Die kleinere Flotte der Alliierten, die aber besser bewaffnet war, erwies sich jetzt als Vorteil gegenüber einem Gegner, der sich durch seine schiere Anzahl selber behinderte und dazu noch eine riesige Zielscheibe bot.

Eine lange Stunde lagen sich die beiden Flotten gegenüber, und die Nervosität stieg von Minute zu Minute. Schließlich fiel der Funke ins Pulverfaß: Ein türkisches Schiff ließ ein Boot zu Wasser, von dem ein englisches

Schiff annahm, es könne sich um einen Brander handeln, eine mit Pulver gefüllte schwimmende Bombe. Um dieser Gefahr zu begegnen, fierten die Engländer ihrerseits eine Pinasse mit Bewaffneten. Auf einem in unmittelbarer Nähe liegenden ägyptischen Schiff wurde dies als Enterungsversuch mißverstanden, so daß man die Rudermannschaft beschoß. Um den Rückzug ihres Bootes zu decken, feuerten die Engländer eine Breitseite, und bald war das Schießen allgemein.

Von 14.30 Uhr bis zum Abend dauerte die Schlacht. Sie endete mit der vollständigen Vernichtung der turko-ägyptischen Flotte. Wegen des engen Raumes konnte von taktischer Führung keine Rede sein. Jedes Schiff handelte selbständig und feuerte aus allen Rohren. Am Ende glich die Bucht einem Schiffsfriedhof voll brennenden Wracks und treibenden Leichen. Die Verluste der Alliierten beliefen sich auf 174 Tote und 475 Verwundete, die der Osmanen auf 6000 Tote und 4000 Verwundete. Kein europäisches Schiff sank, die Türken und Ägypter verloren etwa sechzig Schiffe. Keines davon strich die Flagge als Zeichen der Kapitulation...

Aber Navarino, die Schlacht, die keiner wollte, hatte unumstößliche Tatsachen geschaffen. Obwohl kein Grieche in ihr kämpfte, legte sie den Grundstein für

einen souveränen griechischen Staat. Die Aufständischen bekamen durch den Seesieg Luft, um so mehr, als sechs Monate später der nächste russisch-türkische Krieg ausbrach, der sämtliche Truppen des Sultans an der Donau band. Im Sommer 1828 räumte Ibrahim die Peloponnes, und ein Jahr später hat Mahmut II. die Unabhängigkeit Griechenlands anerkannt.“

(1) Ralf-Peter Martin: Navarino – Die Schlacht, die keiner wollte. DIE ZEIT Nr. 42 vom 10. Oktober 1997; bearbeitet von E. Lehmann (Originaltext in kursiv).

Aber Navarino, die Schlacht, die keiner wollte, hatte unumstößliche Tatsachen geschaffen. Obwohl kein Grieche in ihr kämpfte, legte sie den Grundstein für einen souveränen griechischen Staat.

Problempartner Griechenland

Prof. Dr. Heinz Richter

Es besteht wenig Zweifel, daß der EU- und NATO-Partner Griechenland seit Jahren ein schwieriger Partner ist. Zumindest ist dies von immer wieder von europäischen Politikern und Diplomaten zu hören. Vor einigen Jahren galt Griechenland sogar als der Querulant der NATO. Je nach Temperament nahmen die Verbündeten das Verhalten des griechischen Partners als Capricen hin, ärgerten sich über sie oder zuckten mit den Schultern. Selbst wohlwollende Freunde des Landes betrachteten Griechenland als einen schwierigen Partner. Aber niemand fragte nach den tieferen Gründen für Athens Verhalten, sondern begnügte sich mit Erklärungen, die eigentlich nur für das Verhalten eines westeuropäischen Landes adäquat sind. Mit anderen Worten: Man projizierte westeuropäische Vorstellungen auf Griechenland und zog daraus Schlußfolgerungen, die im Grunde unzulässig oder zumindest irreführend sind.

Der Grund für diese Fehlschlüsse liegt in der unzureichenden Information über die jüngere griechische Geschichte und der totalen Unkenntnis der politischen Kultur Griechenlands. Aber dies gilt nicht nur für Griechenland, sondern in ähnlicher Weise auch für alle anderen Balkanländer, die einstmals zum osmanischen Reich gehörten. Welche katastrophale Folgen solche Fehleinschätzungen haben können, wurde vor kurzem im Zusammenhang mit der Entwicklung in Ex-Jugoslawien sichtbar. Doch zurück zu unserem paradigmatischen Fall, zu Griechenland.

Als Griechenland 1830 nach über 400-jähriger Okkupation durch die Osmanen als Staat wieder entstand, verhinderten die damaligen Großmächte, daß dieser neue Staat tatsächlich souverän wurde. Die Heilige Allianz akzeptierte widerwillig die Errichtung des griechischen Nationalstaates, aber sie war nicht bereit, die Errichtung einer Republik hinzunehmen. Der den Griechen als König oktroyierte Wittelsbacher Otto glaubte zwar er sei von Gottes Gnaden König tatsächlich war er ein König von der Großmächte Gnaden. Griechenland wurde zum Klientelstaat Englands, Frankreichs und Rußlands. 1862 wurde Großbritannien alleinige Schutzmacht und blieb es bis zur "Wachablösung" durch die Amerikaner im Rahmen der Truman-Doktrin im Jahre 1947. Der Grad der Abhängigkeit von der Schutzmacht schwankte. Im

Extremfall betrachtete London Griechenland als Protektorat und der britische Botschafter wurde gar als High Commissioner bezeichnet. Der griechische König war eine Art britischer Vizekönig oder Statthalter.

Nachdem die Amerikaner in der Zeit des Bürgerkrieges 1946-1949 das Kommando übernahmen, verstärkte sich das Klientelverhältnis derart, daß ein amerikanischer Politologe von einer Penetration des griechischen Staatswesens durch die Amerikaner sprach. Die Griechen hatten für diese Einflußnahme eine eigene Bezeichnung: der ausländische Faktor (O xenos paragontas). Das Ende der Abhängigkeit kam 1974 im Zusammenhang mit der Zypernkatastrophe. Seither ist Griechenland tatsächlich ein souveräner Staat.

Zurückgeblieben sind Traumata und Empfindlichkeiten gegenüber tatsächlichen und eingebildeten Einmischungen in die inneren Angelegenheiten Griechenlands. Die Folge ist ein tiefsitzendes Mißtrauen Athens gegenüber internationalen Gremien. Wo westeuropäische Staaten Einschränkungen ihrer Souveränität

durch EU-Recht oder Kontrollen gelassen hinnehmen, sieht Athen immer wieder unberechtigte Einmischungsversuche am Werk, was sofort Abwehrreflexe auslöst. Man muß sich dann beweisen, daß man unabhängig ist, selbst wenn dies manchmal politisch kontraproduktiv ist. Anstatt die Mitgliedschaft in der EU oder der NATO für eigene Interessen zu instrumentalisieren, verläßt man sich oft auf bilaterale Kungeleien mit den Balkannachbarn, die manchenmal an die Bündnisse aus der Zeit der Balkankriege erinnern.

Wenn die Partner jedoch irritiert reagieren, ist man in Athen erstaunt. Man versteht nicht, daß die Partner die dem griechischen Handeln unterliegenden Denkweisen nicht nachvollziehen können. Die fatale Folge sind tiefgehende Mißverständnisse auf beiden Seiten. Athen gibt sich außerdem dem Glauben hin, daß jeder, der das klassische Erbe bewundert, automatisch zum Philhellenen wird. Eine effiziente Public Relations Arbeit im Ausland existiert praktisch nicht, genausowenig wie eine langfristige strategische Planung der griechischen Außenpolitik. Sie ist zumeist tagespolitisch orientiert und oft eine Funktion der Innenpolitik; das Handling des

Je nach Temperament nahmen die Verbündeten das Verhalten des griechischen Partners als Capricen hin, ärgerten sich über sie oder zuckten mit den Schultern. Selbst wohlwollende Freunde des Landes betrachteten Griechenland als einen schwierigen Partner.

Makedonienproblems war ein typisches Beispiel. Ein Nebeneinander von radikaler Rhetorik und gemäßigtem Handeln sind genauso charakteristisch für griechisches politisches Agieren wie ein von Europa völlig anderes Zeitgefühl. Ereignisse aus der Zeit des Zweiten Weltkrieges sind auch heute noch tagespolitisch relevant. Dringend notwendig wäre daher eine Art interkultureller Dolmetscher zwischen beiden Seiten, der die jeweiligen politischen Phänomene der anderen Seite vermittelt. Nur so könnten die Europäer griechische Verhaltensweisen verstehen lernen.

Angesichts dieser Lage ist kaum verwunderlich, daß die Europäer den außenpolitischen Problemen, mit denen sich die Griechen herumschlagen, wenig Verständnis entgegenbringen. Der griechisch-türkische Konflikt reduziert sich in der europäischen Öffentlichkeit auf den Streit über die Ausdehnung der Hoheitsgewässer von 6 auf 12 Seemeilen, diesen Anschein erweckte zumindest die Grafik eines renommierten Kartenverlages, die vor drei Jahren erschien. Dabei besteht dieser Konflikt aus drei Konfliktfeldern, von denen jedes für einen größeren eigenständigen Konflikt reichen würde. Es sind dies: der Zypernkonflikt, der Konflikt in der Ägäis und der Minoritätenkonflikt. Doch der Zypernkonflikt ist inzwischen zu einem jener Konflikte geworden, deren Nichtlösung als eine Art Lösung betrachtet wird und von der türkischen Seite auch als solche propagiert wird. Es wird behauptet, daß Inselgriechen und Inseltürken nicht miteinander auskommen könnten, was nachweislich falsch ist. Der Ägäiskonflikt seinerseits besteht insgesamt aus sechs Teilkonflikten, von denen jeder das griechisch-türkische Verhältnis vergiftet und die beiden Länder oft genug an den Rand des Krieges gebracht hat. Der bekannteste Konflikt ist der um die Ausdehnung der Hoheitsgewässer (6sm bzw. 12sm) und das Schelfproblem. Daneben sind die Delimitation der FIR, des NATO-Luftkontrollraumes und der Ausdehnung der griechischen Lufthoheitsgebiets Konfliktfelder, die jederzeit zum Ausbruch einer bewaffneten Auseinandersetzung führen könnten. Angesichts der Tatsache, daß die griechischen Positionen durch Bestimmungen des Völkerrechts abgesichert sind, ist es verwunderlich, daß die Verbündeten Griechenlands in diesem Zusammenhang nicht klarer Stellung beziehen.

1974 legte der US-Senat gesetzlich fest, daß die den beiden Ländern gewährte Militärhilfe im festen Verhältnis von 7:10 zu stehen habe. Das dadurch hergestellte Gleichgewicht in der Ägäis wurde jedoch durch die Bundesrepublik, die seit der deutschen Wiedervereinigung mehrfach militärische Güter in größerem Umfang in die Spannungsregion lieferte, empfindlich gestört. Gegenwärtig subventioniert die Bundesregierung den Bau zweier türkischer Fregatten mit 150 Mio Mark; wenn diese

ausgeliefert werden, wird das prekäre Gleichgewicht im Bereich der Ägäis massiv zugunsten der Türkei verändert.

Der Minoritätenkonflikt zwischen den beiden Ländern wird in Europa kaum noch wahrgenommen. Die ursprünglich gleich großen Minoritäten von jeweils rund 100.000 Menschen sind einerseits gewachsen bzw. haben massiv abgenommen. Im griechischen Westthrakien leben heute 130.000 Moslems, die aus drei Volksgruppen bestehen, nämlich Pomaken, Turkophone und Sintis. Die Zahl der Griechen Istanbuls hingegen ist nach Angaben der Gesellschaft für bedrohte Völker auf unter 2.000 gesunken. Übergriffe auf die griechische Minorität in der Türkei wie z.B. vor kurzem das Handgranatenattentat auf das Patriarchat in Istanbul werden in den europäischen Medien nicht erwähnt. Angebliche Menschenrechtsverletzungen durch die griechischen Behörden in Westthrakien hingegen werden in den europäischen Medien durchaus registriert. Es ist offensichtlich, daß hier mit zweierlei Maß gemessen wird.

Die Zahl der Griechen Istanbuls hingegen ist nach Angaben der Gesellschaft für bedrohte Völker auf unter 2.000 gesunken. Übergriffe auf die griechische Minorität in der Türkei wie z.B. vor kurzem das Handgranatenattentat auf das Patriarchat in Istanbul werden in den europäischen Medien nicht erwähnt.

Das Interesse unserer Medien an Griechenland hat in den letzten Jahren offensichtlich stark abgenommen: seit dem Sturz der Militärdiktatur im Jahr 1974 gibt es hier offenbar kaum noch Ereignisse mit "Nachrichtenwert". Viele Medien (auch die ARD) haben ihre Nahost-Zentrale weiter nach Osten verlagert. Die Folge ist eine Art Circulus Vitiosus der Uninformiertheit, der in Verbindung mit traditionellen Vorurteilen den vorherrschenden Eindruck verstärkt, Griechenland sei ein problematischer Partner. Die Folge ist eine Art gegenseitige Sprachlosigkeit. Daher sind Bemühungen, die daran arbeiten, diese Barrieren des Nicht- und Mißverstehens zu überwinden, zu begrüßen und sollten verstärkt werden. Und dies ist umso notwendiger, als die

Probleme Griechenlands in einer vergleichbaren Weise auch bei den anderen Balkanstaaten auftreten. Westeuropa muß lernen, daß die Staaten Südosteuropas eine von unserer eigenen andersartige, einander sehr ähnliche politische Kultur hervorgebracht haben, die es zu verstehen und zu respektieren gilt, wenn diese Länder in das vereinte Europa integriert werden sollen.

■

Die Beziehungen zwischen den Byzantinern und den Türken vor und nach der Eroberung Konstantinopels

Marina Chatziioannidou

Konstantinopel, die Hauptstadt des byzantinischen Reiches, fiel 1453 unter osmanische Herrschaft. Dieses Ereignis stellte das vorhersehbare und angekündigte Endergebnis einer langen Entwicklung dar. Die Blütezeit von Byzanz war schon längst vorüber, insbesondere nach dem vierten Kreuzzug im Jahre 1204. Byzanz war seit langem keine bedeutende Macht und konnte sich mit einem starken militärischen Gegner wie die Türken nicht messen.

Ab dem 12. Jh. verbreitete sich immer stärker die Behauptung, daß Orthodoxe und Muslime politisch und sogar kulturell einen gemeinsamen Gegner hatten, die Lateiner, gegen die sie, ungeachtet ihrer tiefen Divergenzen, eine gemeinsame Front bilden mußten. Die Spannungen zwischen Griechen und Lateinern wurden zwischen dem 13. und dem 15. Jh. nur größer und brachten die Orthodoxen zu der Überzeugung, daß sie mehr gemeinsame Interessen mit dem Islam als mit dem westlichen Glauben hatten. Der Westen leistete den Byzantinern gegen die Türken keinen Beistand.

Türken waren längere Zeit vor dem 15. Jahrhundert in den meisten Provinzen des Reiches vertraute Personen. Sie wurden nicht als Feinde, sondern eher als unzivilisierte Bundesgenossen betrachtet. Die Anwesenheit christlicher Soldaten, etwa Griechen, Serben, Albaner oder Bulgaren in der osmanischen Armee kam nicht selten vor.

In Byzanz waren die Leute in zwei Parteien, die der Unionisten und die der Antiunionisten geteilt. Je mehr die Stunde des Untergangs nahte, desto stärker tendierte das byzantinische Volk dazu, sich mit den Türken zu versöhnen, anstatt sich der lateinischen Kirche zu unterwerfen. Angemessen des Zustandes ergab sich die Entscheidung, das byzantinische Reich in das türkische einzuverleiben, als weniger schädlich, als sich der lateinischen Kirche zu unterwerfen. Die Verzweiflung der Byzantiner und ihr Haß gegen die Lateiner wurde von einem der höchsten Beamten des Kaisers, Lukas Notaras,

mit den folgenden Wörtern zum Ausdruck gebracht: "Lieber möchte ich in der Mitte der Stadt den türkischen Turban sehen als die lateinische Mitra".

Bereits geraume Zeit vor 1453 dachte eine nicht unbedeutende Zahl von Christen zweifellos daran, zum Islam zu konvertieren, was sie manchmal auch in die Tat umsetzten. Der Übertritt zum Islam erfolgte jedoch nicht aus wirklicher Überzeugung, sondern mehr aus dem Haß, den sie für die Lateiner empfanden.

Nach der These der Anhänger der Union rächte sich Gott durch die Türken für die Entscheidung der Griechen, am Schisma festzuhalten. Auf der anderen Seite glaubten die Antiunionisten, daß die türkischen Vorstöße eine Strafe für die Gotteslästerung durch das Konzil von Florenz seien. Sie akzeptierten die neue politisch-religiöse Ordnung, die sich am Horizont abzeichnete, mit einem moslemischen Herrscher über dem christlichen Volk, als durch den göttlichen Willen legitimiert. Die Ablehnung der Kirchenunion durch die Mehrheit der Byzantiner hatte zu einer größeren Gleichgültigkeit der Abendländer gegenüber dem Schicksal des byzantinischen Reiches geführt. Denn beide Parteien waren schon seit längerer Zeit von der Unvermeidbarkeit eines türkischen Sieges überzeugt.

Im Verlauf des 14. Jh. kündigte sich schon der Untergang des Reiches an, und es erschien daher ratsam, sich einer "ungläubigen" Oberhoheit anzupassen, die die Kirche schützte. Deren Aufgabe würde es von nun an sein, der Abnahme der Anzahl der Gläubigen entgegenzuwirken, die aufgrund der guten Karrieremöglichkeiten zahlreich zum Islam übertraten. Die Konversion zum Islam wurde als eine vergleichbare Tat dargestellt wie der Übertritt zu den Lateinern. Von daher ist es kein Wunder, daß es vom 14. bis zum 15. Jh. Familien gab, in denen Christen und Moslime verwandt waren. Die neuen Konvertierten zogen ihre christlichen Eltern nach, mit dem Ergebnis, daß es manchmal zu religiösen Mischformen kam, die für uns fremd sind. Diese zeigten aber, daß Christentum und

Nach der These der Anhänger der Union rächte sich Gott durch die Türken für die Entscheidung der Griechen, am Schisma festzuhalten. Auf der anderen Seite glaubten die Antiunionisten, daß die türkischen Vorstöße eine Strafe für die Gotteslästerung durch das Konzil von Florenz seien.

Islam nicht unbedingt als Gegensätze empfunden wurden. Hier sei auch bemerkt, daß der Prozeß der Islamisierung der Balkanländer deutlich vor dem Fall Konstantinopels einsetzte.

Nach der Eroberung von Konstantinopel folgte dem letzten byzantinischen Kaiser, Konstantinos Paläologos XI., der Sultan Mehmed II. oder Fâtiḥ (der "Eroberer"), der versuchte, sich nicht als solcher, sondern mehr als Nachfolger des Kaisers zu verhalten. Deswegen hatte er die Strukturen des Alltagslebens in Byzanz grundsätzlich nicht angetastet.

Eine von den ersten Aufgaben Mehmeds war es, einen Patriarchen für die Kirche zu finden. Der Sultan entschloß sich für einen engagierten Gegner der Union mit Rom. Dieser Mann war Georgios Scholarios, mit dem klerischen Namen Gennadios. Seine Einstellung stellte Mehmed eine Sicherheitsgarantie dar, daß die christlichen Untertanen nicht um westliche Hilfe bitten würden, die die Unterwerfung der östlichen Kirche voraussetzte. Wäre der Patriarch also ein Gegner der Union mit Rom, dann würde er sein Volk gegen Rom richten. Der Papst würde seinerseits keinen Kreuzzug für die Befreiung der antiunionistischen Byzantiner organisieren.

Mehmed hatte die Grundlinien seiner Politik gegenüber seinen griechischen Untertanen festgelegt. Sie sollten ein Millet (Nation, Volk) bilden, im Sinne einer selbstregierenden Gemeinde innerhalb des Reiches, unter der Amtsgewalt des Patriarchen, der dem Sultan für ihr Verhalten Rechenschaft ablegen sollte. Eine Urkunde, die von Mehmed unterzeichnet war, gewährte dem Patriarchen die Unverletzlichkeit seiner Person, Steuerfreiheit, Bewegungsfreiheit und Sicherung gegen Absetzung sowie das Recht, diese Privilegien auf seine Nachfolger zu übertragen.

Der Preis für diese Privilegien war, daß der Patriarch und sein Klerus von nun an für die orthodoxen Laien, gleich welcher Nationalität, verantwortlich waren. Dies brachte dem Patriarchen den neuen Titel eines Ethnarchen, des Herrschers des Millet, ein. Er übte die Rechtsprechung aus in allen Bereichen des religiösen Lebens, also Heirat, Scheidung, Vormundschaftsangelegenheiten, Testamente und Erbfolgen, sowie kommerzielle Angelegenheiten, wenn die beiden Parteien christlichen Glaubens waren. In allen diesen Fällen urteilte die Kirche gemäß des kanonischen Rechtes und des byzantinischen Zivilrechtes. Der Betroffene konnte jedoch jederzeit Berufung bei den islamischen Gerichten einlegen, was nicht selten vorkam. Nur strafrechtliche Fälle sowie solche, in die ein Mohammedaner verwickelt war, kamen vor die türkischen Gerichte.

Die Kirche besaß das Recht, den Gläubigen ihre eigene Steuer aufzuerlegen. Sie durfte sogar den Sultan anrufen für den Fall, daß sie sich widerspenstig zeigen würden. Sie war verpflichtet, dem Staat die Zahlung öffentlicher Abgaben wie Haraç, Cizye oder anderer zu garantieren; auch wenn sie nicht selbst für die Eintreibung sorgte, konnte der Sultan im Falle einer Zahlungsverweigerung von der Kirche verlangen, den Schuldner mit Exkommunikation zu bestrafen. Auf diese Weise wurde die

orthodoxe Kirche zum rechenschaftspflichtigen Verwalter für die gesamten orthodoxen Gläubigen, ein enormes Privileg, aber auch eine große Verantwortung, wodurch sich zunächst in ihren traditionellen Strukturen wenig änderte. Alle christlichen Untertanen des osmanischen Reiches mußten sich an genau festgelegte Vorschriften halten. Sie hatten eine bestimmte Kleidung zu tragen, die sie als solche kenntlich machte, durften weder (mit Ausnahme der Geistlichen) Bärte tragen noch Waffen besitzen. Die Zwangsverpflichtung männlicher Kinder zur Ausbildung für die Janitscharen-Truppe blieb auch weiterhin bestehen.

Die Niedergeschlagenheit der Griechen über den Fall der Stadt, die Entweihungen und selbst die Massaker, die sich anschlossen, hat nicht lange nach der Eroberung angehalten. Konstantinopel, das mit Gewalt genommen und folglich der Plünderung und Zerstörung geweiht war, wurde von Mehmed II. im Rahmen des Möglichen geschützt. Er ließ rasch die Stadt durch Christen und Juden wiederbevölkern.

Der unbesetzte Teil der orthodoxen Welt empfand nach 1453 kein großes Entsetzen. Die Griechen erkannten, wie gering die Chancen waren, jemals westliche Unterstützung zur Rückeroberung der Stadt zu erhalten. Unmittelbar nach der Eroberung versuchten die Genuesen, ihre Handelsprivilegien der byzantinischen Zeit, auch gegenüber dem Sultan zu behalten, der übrigens um jeden Preis ihre Flucht aus Konstantinopel verhindern wollte. Auch die Idee eines neuen Kreuzzuges durch Pius II. im Jahre 1464 fand keine Anhänger. Es kam also zu keinem ernsthaften Versuch, eine Stadt zurückzuerobern, an der das strategische und wirtschaftliche Interesse geschwunden war.

Unbeachtet der damaligen Geschichtsschreibung, die in der Errichtung des osmanischen Reichs unbedingt eine radikale Neuordnung sehen wollte, war das Sultanat für Mehmed Fâtiḥ wie auch für einen beträchtlichen Teil seiner neuen christlichen Untertanen eine Restauration des untergegangenen Reiches, von dem es zahlreiche Traditionen übernahm. Bereits lange vor Mehmeds Tod im Jahre 1481 entstanden in Konstantinopel neue Bauwerke, und die Stadt war dicht bevölkert. Seit der Eroberung hatte sich die Bewohnerzahl Konstantinopels auf das Vierfache vermehrt; binnen eines Jahrhunderts sollte sie über eine halbe Million Einwohner zählen.

Literatur:

N. M. Donald, The last centuries of Byzantium, 1261-1453. St. Runciman, Eroberung von Konstantinopel 1453. St. Runciman, Das Patriarchat von Konstantinopel.

Με πούλησες, γυφτάκι!

Λεωνίδα Δοίξης

(Μέσα της δεκαετίας του 50, σε μια μικρή επαρχιακή πόλη, μεσημέρι καλοκαιριού.)

Δεν την άντεχε αυτή τη ζέστη κι αυτή τη σκόνη. Ξεφύσαγε συνέχεια και έκανε αέρα με την εφημερίδα. Μόλις σταμάταγε λίγο, η ζέστη ξαναρχόταν και οι μύγες γύριζαν γύρω απ' το κεφάλι του με ένα εφιαλτικό βούισμα.

“Ουφ, δεν μπορώ άλλο”, ψέλλιζε και ξανασωριαζόταν πάνω στην καρέκλα στο παλιό γραφείο του. Πάλι αυτή η καταραμένη σκόνη είχε πάει σε όλες τις γωνίες και είχε ποτίσει όλα τα πράγματα, και πάλι έπρεπε να ξεσκονίσει, αλλά δεν εύρισκε το κουράγιο.

Είχε λίγο καιρό που είχε ανοίξει αυτό το μαγαζί, αλλά ακόμη δεν είχε σταθεί στα πόδια του για τα καλά. “Ηλεκτρικά είδη - Οικιακά” έγραφε απ' έξω στην ταμπέλα, και έλπιζε ότι τώρα που όλο και περισσότεροι βάζανε ρεύμα στα σπίτια πως οι δουλειές του θα ανεβαίνανε. Για την ώρα το μαγαζί ήταν ακόμαμισοάδειο και οι άσπροι τοίχοι του φάνταζαν ακόμη πιο θλιβεροί μέσα στη ζέστη και τη σκόνη.

Ευτυχώς που έβαλε και αυτά τα γραμμόφωνα και τις πλάκες που του είχε συμβουλέψει ο ξάδελφός του. Φεύγανε σχετικά καλά, και αν μη τι άλλο, είχε και μουσική στο μαγαζί. Τώρα όμως δεν τού έκανε κέφι να σηκωθεί και να βάλει κάτι να παίξει. Έμεινε ξεφυσώντας πάνω στην καρέκλα, ακούγοντας τις μύγες να ζουζουνίζουν και πού και πού κανένα κάρο ή ποδήλατο να περνάει αργά από τον πυρωμένο δρόμο.

Ξαφνικά, σαν σίφουνας μπήκε απ' την ορθάνοιχτη πόρτα ένα μικρό γυφτάκι.

“Θείο, δώσε μου μια δραχμή”, είπε χαμογελαστό και γεμάτο αφέλεια το γυφτάκι. Ήταν μικρό και ζωηρό, βρώμικο και μυξιάρικο, ντυμένο με κουρέλια, όπως όλα τα γυφτάκια που γύριζαν αδέσποτα στην πόλη.

“Τι λες βρε, στο δρόμο τα βρίσκουν τα λεφτά,” του απάντησε.

“Καλά, τότε δώσ' μου μισή”, συμβιβάστηκε το γυφτάκι.

“Βρε δε μας παρατάς!”

“Έλα, τουλάχιστο μια δεκάρα...”

“Τίποτα! Να φύγεις από δω, δουλειά δεν είχαμε, μεσημεριάτικα...”

“Δώσ', μου τότε ένα τσιγάρο”, είπε με αφέλεια.

“Τσιγάρο! Τι λες βρε, πόσων χρονών είσαι, και καπνίζεις, δε ντρέπεσαι!”

“Δεκατέσσερα”, είπε φουσκώνοντας το γυφτάκι.

Αποκλείεται, σκέφτηκε, δέκα, το πολύ δώδεκα... “Έξω, να φύγεις!”

“Καλά, βάλε μου τουλάχιστον μια πλάκα ν' ακούσω, τι σε πειράζει, δεν κάνει λεφτά”.

“Ε, καλά, εδώ κάτι γίνεται”, είπε, και σηκώθηκε αργά και βαριεστημένα προς τους δίσκους. Έψαξε αδιάφορα. “Έχεις και προτιμήσεις, μήπως;” ρώτησε.

“Βάλε το «Μια κούκλα και τσαχίνα», αφεντικό”, είπε γεμάτο χαρά το γυφτάκι, που επιτέλους τον είχε καταφέρει σε κάτι.

Όχι, όχι αυτό, σκέφτηκε. Δεν τον άντεχε αυτόν τον καινούργιο που τον 'λεγε, παρόλο που ο κόσμος τον ζήτηγε. Ούτε του πολυάρεσαν όλα αυτά τα λαϊκά και τα μπουζούκια. Αυτός άκουγε κλαρίνα, αυτή ήταν λεβέντικη μουσική και όχι αυτά τα κλάματα. Αλλά το γυφτάκι τι άλλο θα ζητούσε, σκέφτηκε, και έβαλε το δίσκο να παίξει.

Το γυφτάκι άρχισε να κουνιέται, και όσο προχωρούσε το τραγούδι ολοένα

και περισσότερο, μέχρι που ξεθάρρεψε εντελώς ως το τέλος του τραγουδιού.

“Δώσ' μου ένα ποτήρι νερό!”

“Φτάνει, έξω γρήγορα, μη φας ξύλο μετά μουσικής τώρα.”

“Δώσ, μου ένα ποτήρι νερό, κι εγώ θα σου δω το φλυτζάνι και θα σου πω αν σ' αγαπάει αυτή που θέλεις”, είπε το γυφτάκι, σε μιά απελπισμένη προσπάθεια να γλυτώσει την κλωτσιά.

Εδώ τα χρειάστηκε. Το γυφτάκι είχε ακουμπήσει ανοιχτή πληγή, και η αγριάδα τού έφυγε απότομα.

“Τι, ξέρεις να λες το φλυτζάνι;”

“Και βέβαια, εκατό τα εκατό επιτυχία” κορδώθηκε, “σε

Έβαλε τον καφέ και τον ήπιε στα γρήγορα, ενώ το γυφτάκι απολάμβανε ακόμα τον δικό του. “Πάρε, δεξ τι βλέπεις.” Το γυφτάκι με ύφος ειδικού πήρε το φλυτζάνι και άρχισε να το εξετάζει. “Λέγε, έχει άλλον, με θέλει, τι βλέπεις”, είπε με λαχτάρα...

δύο μέρες όλα βγαίνουν!”

“Χμ, καλά, κάτσε, να δούμε” και πήγε στη γωνιά να κάνει καφέ. “Και πού ’σαι, εδώ, να σε βλέπω τι κάνεις!”

“Καλά, θείο, να, εδώ είμαι, και βάλε και λίγο καφέ για μένα, εντάξει;”

Καναδυό μήνες τώρα ήταν που ήθελε την Άννα που δούλευε απέναντι στις μόδες. Από την πρώτη στιγμή το χαμόγελό της μπήκε μέσα του. Όλη μέρα προσπαθούσε να την δει μέσα από τις βιτρίνες και μόλις έβγαινε έξω, κοίταγε να βγει και αυτός δήθεν τυχαία για να την χαιρετήσει. Και πώς τού χαμογελούσε όταν τον χαιρέταγε... Σίγουρα υπήρχε κάτι. Και το απόγευμα, στη βόλτα με τις φίλες της, τόσες φορές κοντοστάθηκαν και χαιρετήθηκαν. Ναι, κάτι του έλεγε πως ίσως να τον ήθελε και αυτή. Περίμενε την ευκαιρία να της πει να πάνε στο ζαχαροπλαστείο του πάρκου να μιλήσουν, αλλά δεν ταίριαζε. Όλο μ’ εκείνες τις χαζές τις φίλες της. Αχ, και να του δινόταν μια ευκαιρία να της μιλήσει. Να, αν πήγαιναν και λίγο καλύτερα οι δουλειές του, μέχρι που και θα την ζήτηγε, γιατί όχι. Η αγωνία τον έτρωγε.

Έβαλε τον καφέ και τον ήπια στα γρήγορα, ενώ το γυφτάκι απολάμβανε ακόμα τον δικό του. “Πάρε, δες τι βλέπεις.” Το γυφτάκι με ύφος ειδικού πήρε το φλυτζάνι και άρχισε να το εξετάζει. “Λέγε, έχει άλλον, με θέλει, τι βλέπεις”, είπε με λαχτάρα. Το γυφτάκι κοίταζε το φλυτζάνι από όλες τις μεριές και σκεφτότανε, και μετά από πολλή σκέψη είπε επιτέλους επίσημα:

“Σε θέλει! Το βλέπω καθαρά.” Δόξα τω Θεώ, σκέφτηκε!

“Δηλαδή σίγουρα, έτσι;”

“Αφού στο λέω, φαίνεται καθαρά.”

“Και δεν θέλει κανέναν άλλον; Γιατί πόσες φορές στη βόλτα την είδα να χαιρετιέται από δω και από κει;”

“Όχι, άλλον δε βλέπω”, είπε, χωρίς να σταματήσει να εξετάζει το φλυτζάνι το γυφτάκι.

“Και δε μου λες, τι βλέπεις, τότε θα γίνει κάτι, τότε θα έχω τύχη;”

Αυτή φαίνεται να ήταν δύσκολη ερώτηση, γιατί το γυφτάκι συνοφρυώθηκε, ζορίστηκε και κοίταξε το φλυτζάνι πιο επίμονα. Τελικά είπε αποφασιστικά: “Σήμερα κιάλας!” Μεγάλη χαρά τον πλημμύρισε, δεν μπορούσε να το πιστέψει.

“Σίγουρα, ε, δεν λες ψέματα;”

“Εγγυημένα, αφεντικό, όλα που σου λέω εγγύηση, πες πως έγινε κιάλας.”

“Σήμερα το βράδι στη βόλτα λες να γίνει δηλαδή κάτι;”

“Σίγουρα, να, τι να σου πω.”

“Από το στόμα σου και στου Θεού τ’ αφτί, γυφτάκι, έλα, να”, είπε και τού έδωσε ένα δίφραγκο. Το γυφτάκι μόλις το είδε το άρπαξε, είπε στα γρήγορα:

“Γειά σου αφεντικό, και καλά στέφανα...” και έφυγε από το μαγαζί τόσο γρήγορα όσο είχε έρθει.

Θα έκλεινε το μαγαζί το απόγευμα, θα φρεσκαριζόταν και θα έβαζε τα καλά του. Μετά θα πήγαινε στη βόλτα και θα

την έπαιρνε από κοντά, όπως βδομάδες τώρα. Μετά θα περίμενε την ευκαιρία να της πει να έρθει με την φίλη της να κάτσουνε να τις κεράσει κάτι. Θα έβαζε μετά ένα φίλο του δήθεν να την φωνάξει, για να μείνουνε μόνοι. Ναι, σήμερα ήταν η τυχερή του μέρα, σκεφτόταν και ασυναίσθητα δεν μπορούσε να κρατήσει το χαμόγελό του. Και μετά θα έδιναν ραντεβού στα κρυφά για αύριο μόνοι τους. Πέρα, στην άλλη μεριά του πάρκου. Κάτι του έλεγε πως όλα θα πάνε καλά. Κοίταξε πάλι απέναντι, μέσα από τα τζάμια. Εκείνη ήταν εκεί. Ή μήπως να κοίταζε να την πετύχει τώρα που θα σχόλαγε... Όχι, καλύτερα το απόγευμα, να έβαζε και τα καλά του, και την καλή του την κολώνια.

Μαγεμένος, καθώς στεκότανε και έβλεπε προς τα έξω, σχεδόν δεν πρόσεξε το μεγάλο γκριζο αγοραίο που σταμάτησε στο δρόμο. Θα ερχόταν σίγουρα από μακριά, γιατί δεν το είχε ξαναδεί. Η πόρτα άνοιξε και βγήκε ένας φαντάρος που κοντοστάθηκε και κοίταξε γύρω του. Δεν τον είχε ξαναδεί, αλλά και ο φαντάρος πρέπει να ήταν ξένος, γιατί κοίταζε γύρω του ψάχνοντας. Τι να θέλει τώρα αυτός, σκέφτηκε, και κατέβηκε εδώ από το αγοραίο. Ξαφνικά έγινε κάτι που δεν το περίμενε: Από το μαγαζί απέναντι βγήκε τρέχοντας εκείνη, τον αγκάλιασε και του ’πιασε το χέρι.

Έμεινε να κοιτάζει, αποσβολωμένος. Όχι, δεν γίνεται! Ο κόσμος σκοτείνιασε και άρχισε να γυρνάει. Ξανακοίταξε πώς του κρατούσε το χέρι και μιλούσαν χαρούμενοι, ζαλισμένος ακόμη.

“Πανάθεμά σου γυφτάκι, μου πούλησες παραμύθι”, είπε φωναχτά, έτοιμος να κλάψει.

“Με πούλησες, γυφτάκι, με πούλησες”, ψιθύρισε. Είχε άλλον! Σίγουρα θα είναι και αρραβωνιασμένοι. Κι εγώ είχα σχέδια...

Έμεινε για κάμποσο ακίνητος να κοιτάει έξω απ’ την ανοιχτή πόρτα σα χαμένος. Δεν μπορούσε να κουνηθεί, το μυαλό του είχε σταματήσει, μαζί και ο χρόνος. Με πόνο έβλεπε ένα-ένα τα όνειρά του να φεύγουν και να χάνονται. Κάποτε, μετά από κάμποση ώρα, οι σκέψεις του σβήσαν και άρχισε να συνέρχεται. Με αργές, απεγνωσμένες κινήσεις πήγε και έβαλε μια πλάκα από αυτές τις βαριές να παίζει. Δεν ήταν ώρα τώρα για κλαρίνα, σκέφτηκε. Έσκυψε πάνω στο τραπέζι, το πρόσωπο στις χούφτες του κι έμεινε έτσι ώρα πολλή. Οι μύγες βούιζαν γύρω του. Η ζέστη τού φάνηκε ακόμη πιο ανυπόφορη, του τρυπούσε το σώμα του και το παρέλυε. Κι αυτή η σκόνη, που περνούσε τα πάντα και κολλούσε στο ιδρωμένο κορμί...

Ναι, είναι όλα μαύρα, σκέφτηκε, καθώς άκουγε το τραγούδι κουρελιασμένος...

15.4.97

Westthrazien: Die Türkei als Beschützer der muslimischen Minderheit

Dipl.-Ing. Aristidis Papadimitriou

Die Entwicklung der zwischenstaatlichen Beziehungen und die Erhaltung des Friedens, können nur verwirklicht werden wenn die unterzeichnenden Staaten die Menschenrechte beachten.

In den Balkanländern findet die Türkei gute Voraussetzungen vor, um sich der muslimischen Minderheit anzunehmen. In Albanien leben drei Millionen, in Kosovo anderthalb Millionen Muslime, sowie ein Million in Bulgarien und 115.000 in Westthrazien (Griechenland)¹.

Nach dem Vertrag in Lausanne 1923, fand ein Austausch der griechischen und türkischen Bevölkerung statt. Ausgenommen davon war die muslimische Minderheit (etwa 95.000) in Westthrazien sowie ungefähr 250.000 Griechen aus der Umgebung von Konstantinopel und den Ägäischen Inseln Imbros und Tenedos². Die Zahl der muslimischen Bevölkerung ist auf gut 115.000 angestiegen wohingegen in Konstantinopel die Anzahl der griechischstämmigen Bevölkerung auf 3.000 sank. Besonders kraß stellt sich die Situation auf den oben genannten Inseln dar. Dort ist die Zahl der griechischen Bewohner bis auf wenige gesunken.

Die griechisch-türkische Kontroverse entsteht daraus, daß Ankara die dortige Minderheit als eine "türkische" vereinheitlicht und wiederholt Erklärungen dahingehend abgibt. Durch solche Verlautbarungen wächst in Griechenland die Befürchtung einer Intervention der türkischen Armee, wie es in Zypern der Fall war³.

Von den 115.000 Muslimen in Westthrazien sind 24.000 Roma, 54.000 türkischer Abstammung und 36.000 Pomaki⁴. Letzterer ist ein alter thrazischer Stamm, der im

1. Von den 5 Millionen jugoslawischen Muslimen lebten 1988 allein 2.2 Millionen in Bosnien-Herzegovina. Vgl. Irena Reuter-Hendrichs, Jugoslawiens Muslimen, in: Südost-europa Mitteilungen. 29. Jhg., 2 1989. Seite 105-115. Vgl. Nikolaus Soilentaki, in: Ikonimikos Tachidromos, 2.10.1995, Seite 28-31. Vgl. National Statistic Service of Greece, Statistical Year-book of Greece 1986. Athen 1987, Seite 18.
2. Vgl. ebd.

Die Zahl der muslimischen Bevölkerung ist auf gut 115.000 angestiegen wohingegen in Konstantinopel die Anzahl der griechischstämmigen Bevölkerung auf 3.000 sank. Besonders kraß stellt sich die Situation auf Imbros und Tenedos dar.

Altertum Agrian hieß und griechischer Herkunft ist. Im 16. Jahrhundert wurde er von den Türken muslimisiert. Die türkisch sprechende Bevölkerung bezeichnet ihn auch heute noch als den Stamm der Agrianen⁵. Der Geographiker Stravon und der Geschichtsschreiber Herodot erwähnen sie als "Agrianen aus Thrazien".

Etwa 100.000 Pomaken (Agrianen) leben heute noch in Bulgarien. Sie zeichnet drei Besonderheiten aus. Zum einen leben sie seit dem Altertum vorwiegend im Gebirge "Rodopi" (Gebirge zwischen Bulgarien und Griechenland). Zum anderen sind sie Muslime und sprechen die pomakische Sprache, die mit griechischen Elementen versehen ist. Pomakisch ist außerdem sehr wahrscheinlich mit dem slavo-bulgarischen Dialekt verwandt⁶. Im 12. Jahrhundert (nach dem 4. Kreuzzug) nach dem Zerfall des byzantinischen Reichs wurden große Teile Thraziens für etwa 150 Jahre bulgarische Provinz.

Seit 1990 kann ein verstärktes Aufflammen des Minderheitenkonflikts in Westthrazien beobachtet werden. Der vorläufig letzte Vorfall ereignete sich anlässlich der Wahl des Muftis von "Xanthi". Die muslimische Gemeinde verlangte bei der Bestimmung des

Muftis die entscheidende Stimme. Daraufhin kam es zu gewalttätigen Auseinandersetzungen mit Griechen⁷. Die westthrazischen Muslime verlangten sicherlich mehr als selbst in islamischen Ländern üblich wäre. Dort wird der

3. Als Beispiel für solche Erklärungen steht die Äußerung des türkischen Außenministers Giray, daß "die Türkei alles in ihren Kräften stehende tun werde, um den westthrazischen Türken ein Leben in Ruhe und Sicherheit zu gewährleisten" Vgl. Newspot, 5.9.1991, Seite 1.
4. Vgl. Nikolaus Soilentaki. Vgl. National Statistic Service of Greece.
5. Vgl. Nikolaus Soilentaki. Vgl. Giannis Magriotis, Pomaki oder Rodopei. Die griechischen Muslime. Athen 1994. Seite 20-87.
6. Vgl. Irena Reuter-Hendrichs. Vgl. Nikolaus Soilentaki.
7. Vgl. Heinz-Jürgen Axt, Explosiver Balkan und unruhiges Mittelmeer, in: Südosteuropa, 40. Jhg., 11-12 1992 Seite 579-599.

Mufti durch den Staat bestimmt. Dieser Vorfall bestätigt, daß verschiedene Anlässe zur Eskalation von Auseinandersetzungen benutzt werden. Zu Gewalttätigkeiten kam es auch in der Türkei, als in Konstantinopel (Istanbul) das orthodoxe Patriarchat von aufgebrachteten Türken belagert wurde. Darüber hinaus benutzen türkische Politiker jede erdenkliche Gelegenheit um die griechische Regierung zu provozieren. Als der türkische Staatsminister und Regierungssprecher Yildirim Akituna Thrazien einen "privaten" Besuch Anfang Mai (2.-5.3.1995) abstattete, gebrauchte er eine alles andere als konziliante Sprache und heizte somit die extremistischen Elemente an. Sollte sich das wiederholen, besteht die Gefahr, daß die Ruhe und Ordnung in dieser Region erschüttert wird.

Anders als die Türkei, akzeptiert Griechenland die Existenz einer einheitlichen Minderheit in Westthrazien und geht in Anlehnung an den Vertrag von Lausanne von einer "muslimischen" Minderheit aus, die sich aus türkischer bzw. türkofoner Abstammung, Pomaken und Roma (griechische Staatsbürger) zusammensetzt. Für eine gesetzliche Diskriminierung durch Griechenland gibt es keine Indizien, Man muß sich jedoch darauf einstellen, daß die Türkei die Minderheitenfrage zum "Nebenkriegsschauplatz" bilateraler Auseinandersetzungen (Zypern, Ägäis-Konflikt) mit Griechenland macht, wenn dies Ankara vorteilhaft erscheint. Die Athener Politik muß sich also mit großer Aufmerksamkeit diesem Konfliktpotential widmen.

Eu Zην

Φρόσω Δράκου-Περτσεμλίδη

Αγάπησα την πατρίδα μου, αν και γεννήθηκα μακριά της, από την νοσταλγία των γονιών μου, και από τα συχνά ταξίδια μου, στα οποία συνέκρινα τους δύο κόσμους με τα αθώα παιδικά μου μάτια.

Εδώ και λίγα χρόνια ζω στην Ελλάδα και... δεν με πηγαίνει.

Την βλέπω με τα μάτια ενός Ευρωπαίου, αλλά με ικανοποίηση, γιατί είναι διαφορετική.

Γιατί έχει ένα πνεύμα ελεύθερο, που αντιστέκεται, το πνεύμα του δημιουργού. Το πνεύμα που χάραξε και άλλαξε την πορεία του κόσμου, το πνεύμα που ισορροπεί ανάμεσα σ' Ανατολή και Δύση. Το πνεύμα για μένα, του απολύτου μέτρου!

Αναρωτιέμαι, γιατί μερικοί σ' αυτόν τον τόπο έχουν σαν πρότυπο τις δυτικές κοινωνίες. Τις κοινωνίες που είναι σκλαβωμένες στον υπερκαταναλωτισμό. Τις κοινωνίες που έχασαν το χαμόγελό τους στο άγχος της επιτυχίας.

Αναρωτιέμαι, γιατί μερικοί δεν συγχωρούν τον Έλληνα, επειδή ακόμη είναι σε θέση να ευδαιμονεί.

Αν, αντί να ταξιδεύουμε προς τα έξω, ψάχνοντας την γνώση, ταξιδέψουμε προς τον εαυτό μας, φθάσουμε πιο γρήγορα και ασφαλέστερα σ' αυτό που λέγεται αυτοπεποίθηση.

Αν, νιώσουμε ότι ανήκουμε παντού, μένοντας στις ρίζες μας.

Αν, προβάλουμε την μοναδικότητα αυτού του ολοκληρωμένου ελληνικού στοιχείου, που πάνω του ενώνονται αρμονικά οι δύο κόσμοι, η εργασία και το τραγούδι, τότε, η έννοια του "eu zην" θα έχει ξαναβρεί την καταξίωσή της.

ΘΑΛΑΣΣΑΙΜΙΑ ή ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΙΜΙΑ

Ένα αιματολογικό πρόβλημα, που αν και θεωρητικά λυμένο, συνεχίζει να ενδημεί με πολύ δυσάρεστες συνέπειες στις μεσογειακές χώρες.

Δρ. Γεράσιμος Τζιβράς

Λέγοντας **θαλασσαιμία** εννοούμε εκείνη την αιματολογική αρρώστια, που οφείλεται σε **γενετική** ανωμαλία με παρασκευή παθολογικού μορίου **αιμοσφαιρίνης**, εκείνης της ουσίας του αίματος, που συνδεόμενη στον πνεύμονα με το απαραίτητο γιά την ζωή οξυγόνο το μεταφέρει στα περιφερικά όργανα. Το αλλοιωμένο μόριο λοιπόν της αιμοσφαιρίνης ασθενεί στην απόδοση αυτή του οξυγόνου, κάτι που έχει καταστροφικές συνέπειες γιά τον ασθενή.

Άν και το αιματολογικό αυτό πρόβλημα έχουμε απόλυτα ερευνήσει και ουσιαστικά λύσει, εμφανίζεται δυστυχώς όχι σπάνια στην **ομοζυγοτική** του μορφή σε απογόνους, τών οποίων οι **ετεροζυγότες** γονείς φαίνονται μεν υγιείς, είναι όμως φορείς του παθολογικού γονιδίου, το οποίο με πιθανότητα 25% “ζευγαρώνει” στό παιδί, που σαν ομοζυγότης πιά ασθενεί βαριά. Είναι λοιπόν αυτονόητο, ότι στην πράξη θα εξαφανίζαμε αυτήν την αρρώστια, αν μπορούσαμε να εξετάζουμε γενετικά τους υποψήφιους γονείς, κάτι που δυστυχώς παραμένει στην πράξη ανεφάρμοστο, καθαρή πρόκληση γιά την προληπτική ιατρική μας!

Προτού αναλύσουμε τα κλινικά και γενετικά χαρακτηριστικά της θαλασσαιμίας, ας κατατοπίσουμε τον αναγνώστη στην ορολογία αυτής της αιμοσφαιρινοπάθειας.

Την ομοζυγοτική αιμοσφαιρινοπάθεια ονομάζουμε και **μείζονα** θαλασσαιμία, ενώ την ετεροζυγοτική ελάσσονα, μιά και που έτσι αντίστοιχα είναι τα κλινικά συμπτώματά της.

Πρώτος ο Cooley περιέγραψε το 1925 την κλινική εικόνα της θαλασσαιμίας, που έδωσε μάλιστα και το όνομά του σε αυτήν την αιμοσφαιρινοπάθεια.

Χαρακτηριστική είναι η ενδημική γεωγραφική εικόνα της

νόσου, που απαντάται κυρίως στο χώρο της Μεσογείου, απόπου και το άλλο όνομά της **μεσογειακή αναιμία**. Στις μεσογειακές χώρες Ελλάδα, Ιταλία και Τουρκία βρίσκονται στην μεγάλη πλειονότητά τους οι φορείς και οι ασθενείς. Κατά περιοχές αυτών των χωρών διαπιστώνουμε ποσοστά φορέων περισσότερο και απο 20%, κάτι που δείχνει πόσο σπουδαία είναι η πρόληψη στην εκδήλωση της αρρώστιας στην μείζονα, ομοζυγοτική της μορφή.

Είναι λοιπόν αυτονόητο, ότι στην πράξη θα εξαφανίζαμε αυτήν την αρρώστια, αν μπορούσαμε να εξετάζουμε γενετικά τους υποψήφιους γονείς, κάτι που δυστυχώς παραμένει στην πράξη ανεφάρμοστο, καθαρή πρόκληση γιά την προληπτική ιατρική μας!

Στο μόριο της χρωμοπρωτεΐνης, αιμοσφαιρίνης, διαπιστώνουμε τέσσαρες πολυπεπτιδικές αλυσίδες (α, β, γ, και δ), των οποίων οι διάφοροι συνδιασμοί προσδίδουν στην αιμοσφαιρίνη αντίστοιχες ιδιότητες. Το φάσμα αυτών των ιδιοτήτων είναι τόσο πλατύ, που τελικά μιλάμε γιά **θαλασσαιμίες**. Στην καθημερινή πράξη λέγοντας θαλασσαιμία εννοούμε την πιό διαδεδομένη **β-θαλασσαιμία**, της οποίας η μεν μείζονα μορφή οφείλεται στην αιμοσφαιρίνη, που περιέχει δύο α- και δύο γ-αλυσίδες, την λεγόμενη F-αιμοσφαιρίνη (**Hb F**), η δε ελάσσονα στην αιμοσφαιρίνη, που περιέχει δύο α- και δύο δ-αλυσίδες, την λεγόμενη A2-αιμοσφαιρίνη (**Hb A2**). Φυσιολογική αιμοσφαιρίνη είναι η λεγόμενη A1-αιμοσφαιρίνη (**Hb A1**), της οποίας το μόριο περιέχει δύο α- και δύο β-

αλυσίδες. Στην γέννησή μας έχουμε μέχρι και 80% F-αιμοσφαιρίνη, που προοδευτικά εξαφανίζεται, ώστε μετά το πέμπτο έτος μας να την έχουμε μόνο σε ελαχιστότατα ίχνη.

Η **κλινική εικόνα** της μείζονας θαλασσαιμίας θα μπορούσε να χαρακτηριστεί δραματική. Σαν αναιμία προξενεί ωχρότητα, καθώς και περιοδικά πυρετικά επεισόδια, μειωμένη ανοσολογική αντίσταση με επαναλαμβανόμενες λοιμώξεις, ηπατική και σπληνική διόγκωση, καθυστερημένη σωματική (και όχι ψυχική!) ανάπτυξη, τα ζυγωματικά οστά του προσώπου και το μέτωπο είναι προτεταμένα, κάτι που σε συνδυασμό με τα λοξά μάτια δίνει εντύπωση μογγολοειδούς προσώπου.

Τα αιμολυτικά επεισόδια αναγκάζουν σε αιμομεταγγίσεις απελευθερώνοντας σίδηρο, που επιβαρύνει τα ενδοκρινή (και όχι μόνο) όργανα. Χαρακτηριστικές είναι οι οστικές αλλοιώσεις στην ακτινογραφική τους εικόνα, κάτι που εμφανίζεται πολύ νωρίς, κατά το τρίτο έτος ζωής, είναι δε ιδιαίτερα εμφανή από το δέκατο έτος και μετά. Η ακτινογραφία για παράδειγμα του κρανίου δείχνει το οστικό του περίβλημα σαν “βούρτσα”, οι δε παραρινικές κοιλότητες είναι μικρότερες του φυσιολογικού. Επίσης χαρακτηριστικά είναι και τα εργαστηριακά, αιματολογικά ευρήματα.

Η **προγνώση** της μείζονας θαλασσαιμίας είναι κακή. Αν στην παιδική ηλικία δεν υπάρξει θανατηφόρα λοίμωξη, οδηγεί στο μοιραίο η υπερσιδηρική επιβάρυνση των οργάνων και κυρίως του μυοκαρδίου.

Θεραπευτικά πέφτει το κέντρο βάρους στις αιμομεταγγίσεις, που ακολουθούνται από άμεση χορήγηση δυσφεριοξαμίνης (Desferal), ουσίας που απομακρύνει τις μεγάλες ποσότητες σιδήρου από τον οργανισμό. Σημαντικά βοηθάει και η χορήγηση “ξεπλυμένων” ερυθροκυττάρων αντί κανονικού αίματος, που σε συνδιασμό με το Dysferal βελτιώνει την πρόγνωση της υπερσιδηρώσης.

Άριστα αποτελέσματα έχει η σχετικά τελευταία εφαρμοζόμενη **μεταμόσχευση του μυελού των οστών**, όπου με μία πιθανότητα επιβίωσης 75% μετά από δύο χρόνια (Lucarelli u. Mitarb. 1987), παρατηρείται πλήρης ίαση. Εδώ βέβαια έχουμε το όχι μικρό πρόβλημα εύρεσης του δότη.

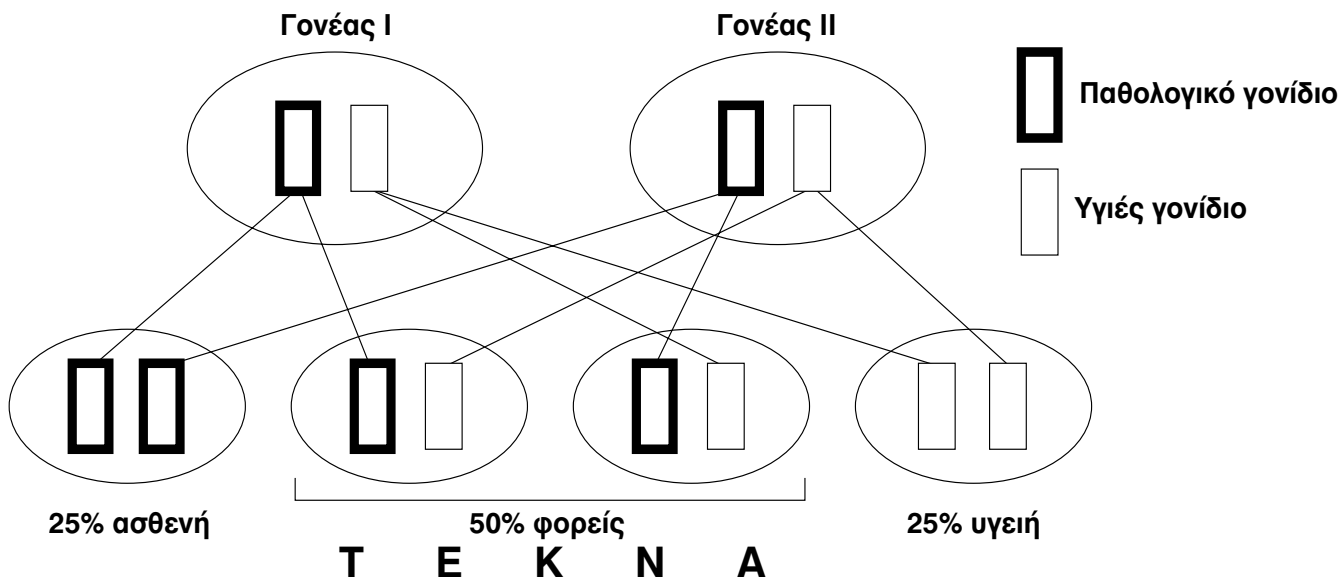
Πολλά υπόσχονται νέες μέθοδοι **γενετικής τεχνολογίας**, που αν και βρίσκονται ακόμη σε πειραματικό στάδιο, φαίνεται να λύνουν το πρόβλημα αποτελεσματικά. Εδώ είτε χρησιμο-ποιούνται ειδικοί ρετροϊοί, που φέρνουν και ενσωματώνουν το υγιές γονίδιο εξωσωματικά (ex vivo) σε ειδική κυτταροκαλλιέργεια, από την οποία τα φυσιολογικά πλέον κύτταρα επανενίονται στον πάσχοντα, όπου και αναλαμβάνουν την ζητούμενη λειτουργικότητα, είτε ένεση επεξεργασμένου γονιδιακού φορέα ενίεται κατευθείαν στον πάσχοντα (in vivo), όπου εγκαθίσταται στον κυτταρικό πυρήνα, “αναγκάζοντας” τα αιμοποιητικά όργανα σε φυσιολογική λειτουργία. Ενθαρυντικά αν και

επίπονα είναι τα αποτελέσματα σε άλλες γενετικές διαταραχές, όπως για παράδειγμα η αιμοφυλία, που μεταδίδεται με τα φυλετικά χρωμοσώματα και εμφανίζεται στην φυλετική ετεροζυγοτία των αρσενικών παιδιών.

Είναι κατανοητό από τα αναφερθέντα ότι, η καλύτερη λύση στο δύσκολο πρόβλημα της μείζονας θαλασσαιμίας είναι η πρόληψή της με γενετικό προγεννητικό έλεγχο, τουλάχιστον σε ενδημικές περιοχές και σε υποψήφιους γονείς με υποψία ελάσσονας θαλασσαιμίας.

Στο σχήμα παριστάνεται διαγραμματικά η μεταφορά του γενετικού υλικού από τους γονείς στα παιδιά, όπου και φαίνεται, πως από γονείς κλινικά υγιείς αλλά γενετικά φορείς του παθολογικού γενετικού υλικού με πιθανότητα 25% γεννιούνται πάσχοντα τέκνα. Αξιοπρόσεχτο είναι το υψηλό ποσοστό 50% των απογόνων φορέων, κάτι που κάνει κατανοητό το πρόβλημα της ενδημίας. Με αυτά τα δεδομένα προχωρούμε σε προγεννητική διεύκρινση των γονέων και έχουμε στην διάθεσή μας τις πολύτιμες υπηρεσίες της **Ευγονικής**, κλάδου εκείνου της Γενετικής Βιολογίας, που ασχολείται με την μεταφορά του γενετικού υλικού στους απογόνους μας και αποκλεισμό των γενετικών βλαβών.

Κλείνοντας ας τονισθεί ο σημαντικός ρόλος της πρόληψης, κάτι που φυσικά δεν ισχύει μόνο γιά την βασανιστική μεσογειακή αναιμία και που σε χώρες όπως η πατρίδα μας αποκτάει ιδιαίτερη σημαντικότητα.

Griechische Homepage: Neue Kontakte in INTERNET

S. Lambrinidis

Im Jahre 1997 leben über 5 Millionen Griechen jenseits der griechischen Grenzen. Von den USA, über die ehemalige Sowjetunion, Kanada, Australien, Lateinamerika und Zentraleuropa, von Südafrika bis nach Deutschland oder England, gibt es kaum eine internationale Großstadt, die nicht eine aktive griechische Population seit mehreren Jahrzehnten beherbergt.

Griechen im Ausland		
Amerika	3.402.220	61 %
Ozeanien	710.000	13 %
Asien	69.200	1 %
Europa	1.286.740	23 %
Afrika	139.790	2 %
Total	5.607.950	100 %

Diese lebendige und diverse Diaspora stellt sowohl ein einmaliges Privileg als auch eine ernste Verantwortung für die politischen, wissenschaftlichen, wirtschaftlichen und kulturellen Institutionen Griechenlands dar.

Obwohl die wirtschaftliche und gesellschaftliche Lage der griechischen Gemeinden der Welt unterschiedlich ist, hat die Mehrzahl der Griechen mindestens zwei starke Gemeinsamkeiten:

- Sie sind aktive, völlig integrierte und loyale Staats- bzw. Mitbürger der Länder, in denen sie wohnen.
- Sie behalten, mehr oder weniger, einen großen Stolz in ihre hellinistische Tradition und Identität.

Diese beiden Qualitäten machen die Diaspora-Griechen zur idealen Brücke der Freundschaft und Kooperation zwischen Griechenland und zahlreichen anderen Ländern. Ein wohlhabender und aktiver Hellenismus im Ausland verleitet zu einem wohlhabenden Griechenland innerhalb der Weltgesellschaft. Hieraus stammt auch eine multikulturelle Bereicherung für die Gastländer und für die dort lebenden Griechen ebenfalls.

Nach diesem Prinzip eines unabhängigen und vitalen Hellenismus möchte das Generalsekretariat für Griechen im Ausland seine Aktivitäten strukturieren. Die Verbindung mit Griechenland wird behalten und immer stärker. Verbindungen mit der Wahlheimat werden geknüpft.

Eine solche Aktivität wird hier in größerem Detail dargestellt:

Internet-Verbindung der Griechen im Ausland

Am 20.02.1997 wurde die weltweite INTERNET Homepage für Griechen im Ausland vom Generalsekretariat ins Leben gerufen.

Diese beinhaltet u.a. eine Zusammenfassung der Mehrzahl wichtiger griechischer Gesetze, welche Rechte und Pflichten der Auslands griechen, aber auch die, welche für Griechen wichtig sind, wenn sie nach Griechenland zurückkehren (Steuern, Militärdienst, Versicherung, Geldanlagen, usw.) Viele andere Informationen, die das tägliche Leben der Diasporabewohner erleichtern könnten, sind auch hier gespeichert.

Gleichzeitig sind Zusammenfassungen der Immigrantengesetze, Bildungs- und Arbeitsgesetze der verschiedenen Gastländer hier zu finden.

Noch wichtiger, die INTERNET Seite beinhaltet "chat" und Nachrichtenkanäle, die es Benutzern ermöglichen, ihre Meinungen, Ideen, sogar Bilder und Audio "live" auszutauschen, egal wo sie wohnen. Indem die Griechen weltweit einander näher gebracht werden, ohne jegliche Einwirkung der griechischen Regierung, ist unsere Hoffnung, die Unabhängigkeit und Verbindungen des Welthellenismus zu stärken und den Griechen im Ausland dazu Anregungen zu geben, um neue Kanäle der weltweiten Zusammenarbeit (kulturelle, wirtschaftliche, akademische, usw.) zu gründen.

Die INTERNET Adresse ist

<http://www.mfa.gr/ggae/> (in Griechenland) oder
<http://www.hri.org/ggae/> (in den USA)

Mit diesen und anderen solchen Aktivitäten hoffen wir immer stärkere Brücken zu schlagen, nicht nur zwischen Auslands griechen und Griechenland, aber auch zwischen Auslands griechen (und Griechenland im allgemeinen) und den Gastländern. Sollten wir hiermit erfolgreich sein, kann dies nur helfen, eine neu, diverse, friedliche und wohlhabende Welt zu ermöglichen.

Übersetzung ins Deutsche: S. Paschos.

Mitgliederliste

Dr. Alexandridis, Aristoteles
Zahnarzt
Goethestr. 3
50968 Köln
0221 / 341191

Alexiadou-Rudolf, Chariklia
Ärztin
Carl von Linne Str. 74
50226 Frechen
02234 / 64923

Anastasopoulou, Alexandra
Ärztin
Birresborner Str. 32
50935 Köln
0221 / 4783362

Dr. med. Armentsoudis, Emmanuil
Arzt
Kleppingstr. 24
44135 Dortmund
0231 / 528292

Aspiotis, Antonios
Arzt
Türkisweg 8
44267 Dortmund
0231 / 7248172

Athanasiou, Elisabeth
Studienrätin
Ernst-Wilhelm-Nay-Str. 40
50935 Köln
0221 / 439125

Dr. Bamidis, Theodoros
Kieferorthopäde
Stadtwaldgürtel 49
50935 Köln
0221 / 407771

Bikakis-Hohn, Maria
Ärztin f. Dermatologie-Allergologie
Frankenstr. 65
50858 Köln
0221 / 9483317

Bolis, Georgios
Zahnarzt
Wiescherhöfenstr. 54
59077 Hamm
02381 / 40919

Dr. Chaziteodorou, Georg
Privatdozent f. Geologie
Grabenäcker 2
34246 Vellmar
0561 / 827096

Chovolos, Athanassios
Arzt
Mühlenweg 9
58300 Wetter
02335 / 73620

Christodoulou, Dimitrios
Arzt f. innere Medizin
Bachstr. 14
59590 Geseke
02942 / 7410

Christopoulos, Anastasios
Lehrer
Nordstr. 12
40477 Düsseldorf
0211 / 4981045

Codjambopoulos, Phedon
Arzt f. Radiologie
Christian-Gau-Str. 5
50933 Köln
0221 / 491815

Dr. Daskalaki-Alexandropoulou, Georgia
Zahnärztin
Gottenstr. 152
58239 Schwerte
02304 / 45266

Dr. med. Daskalakis, Christos
Arzt f. Chirurgie
Gottenstr. 152
58239 Schwerte
02304 / 45266

Daskalakis, Emmanuel-Ioannis
Arzt
Wilhelmsplatz 6
44149 Dortmund
0231 / 615023

Dr. med. Dimakos, Christos
Arzt f. Chirurgie
Heinrich Sträter Str. 7
44229 Dortmund
0231 / 736676

Dimitrakou, Anna
Pianistin
Blumenthalstr. 73
50668 Köln
0172 / 9189656

Doulgeridis, Sotirios
Arzt f. Chirurgie
Sternstr. 69
40479 Düsseldorf
0211 / 465346

Dr.-Ing. Drisis, Leonidas
Dr.-Ing. Maschinenbau
Hustadtring 139
44801 Bochum
0234 / 704289

Duda, Eduard
Diplomsoziologe
Rauendahlstr. 4
58452 Witten
02302 / 33718

Eideneier, Niki
Verlegerin
Venloerstr. 30
50672 Köln
0221 / 525740

Filos, Ioannis
Zahnarzt
Melatengürtel 2
50933 Köln
0221 / 542160

Dr. Galani, Evangelia
Doktor Phil.
Adlerstr. 12
44137 Dortmund
0231 / 141554

Erzpriester Georgakakis, Polyefktos
Erzpriester-Theologe
Sedanstr.7
58507 Lüdenscheid
02351 / 380202

Georgiadis, Kleanthis
Zahnarzt
Keussenstr.2
50935 Köln
0221 / 433905

Giannopoulos, Stylianos
Arzt f. Gynäkologie
Castroper Hellweg 440
44805 Bochum
0231 / 756250

Giaxidis, Christos
Dipl.-Kaufmann
Harkortstr. 61
44225 Dortmund
0231 / 791114

Golidis, Stylianos
Apotheker
Fichtenweg 15
50767 Köln
0221 / 7902671

Prof. Dr. Hadjianghelou, Orestis
Arzt f. Kieferchirurgie
Hoffnungsthalerstr. 43
51503 Rösrath
02205 / 86783

Hiltemann, Anna
Diplom Musikerin
Uppenkampstiege 15
48147 Münster
0251 / 518053

Iossifidis, Panteleimon
Arzt f. Innere Medizin
Beringweg 7
59457 Werl
02922 / 7637

Dr. med. Jakobidis, Th.
Arzt für Allgemeinmedizin
Brinkertstraße 3
45699 Herten
02366 / 39374

Dr. Kalaitzis, Dimitrios
Unternehmensberater
Hohenfriedbergerstr. 2
44141 Dortmund
0231 / 437254

Kamargiannis, Dimitrios
Dipl.-Ökonom
Hauptstr. 41
35708 Haiger
02773 / 6284

Kapsalis, Ioannis
Dipl.-Chemie Ingenieur
Bonifazstr. 6
50968 Köln
0221 / 341657

Dipl.-Ing. Karathanasopoulos, Evangelos
Dipl.-Ing. Raumplanung
Schwanenstr. 71
44135 Dortmund
0231 / 524363

Dr. med. Karatza-Meents, Aglaia
Ärztin für Psychotherapie
Klettenberggürtel 61
50939 Köln

Dr. Koulousakis, Athanasios
Arzt f. Neurochirurgie
Kinkelstr. 18
50935 Köln
0221 / 434596

Koulousakis, Maria
Studienrätin
Kinkelstr. 18
50935 Köln
0221 / 434596

Kouros, Dimitrios
RA
Mozartstr. 66
53115 Köln
0221 / 343438

Dr. Kourtis, Panagiotis
Frauenarzt
Martin-Heyden-Str. 32
52511 Gelsenkirchen

Katsanakis, Anastasios
Arbeitsstelle Griechenland/Univ. Münster
Spiekehof 40-43
48143 Münster

Dr. Lehmann, Eleftheria
Präsidentin d. Landesanstalt f. Arbeitsschutz
Odinweg 36
44229 Dortmund

Dr. med. Liupis, Athanassios
Gynäkologe
Im Mähdenkamp 27
52525 Heinsberg
02452 / 66222

Malimis, Anastasios
Diplomvolkswirt
Gilgastr. 74
51149 Köln
02203 / 16643

Dr. med. Maratos, Panagis
Augenarzt
Emilienplatz 4
58097 Hagen
02331 / 23311

Erzpriester Margaritis, Tilemachos
Erzpriester-Theologe
Splintstr. 6
44139 Dortmund
0231 / 141282

Dr. Margaritou, Maria
Zahnärztin
Splintstr. 6
44139 Dortmund
0172 / 2332787

Dr. med. Mastragelopoulos, Nikolaos
Chefarzt
Haagwinkel 4
52525 Heinsberg
02452 / 24340

Prof. Dr. Mavridis, Omiros
Prof. Dr. Dipl.-Psych.
Am Pass 6
44227 Dortmund
0231 / 759274

Dr. Mavroidis, Euripidis
Hansastr. 79
47058 Duisburg

Mitsialos, Konstantinos
Dipl.-Kaufmann
Arndtstr. 59
44135 Dortmund
0231 / 571937

Moissidis, Perikles
Arzt f. Urologie
Mallinckrodtstr. 162
44147 Dortmund
0231 / 830463

Moissidou, Eleni
Rechtsanwältin
Mallinckrodtstr. 162
44147 Dortmund
0231 / 830463

Nikolaidis, Christos
Diplom Musiker
Kaiserstr. 118
44135 Dortmund
0231 / 573679

Nikolaidis, Ismini
Theologin
Kaiserstr. 118
44135 Dortmund
0231 / 573679

Dipl.-Ing. Papadimitriou, Aristidis
Dipl.-Ing. Betriebsleiter
In den Elsen 15
46569 Hünxe
0203 / 5225022

Prof. Dr. Papadopoulos, Nikolaos
Physiker
Mainzerweg 4
55263 Wackerheim
06132 / 59566

Papageorgiou, Athanasios
Dozent-Sportlehrer
Diepenbeekallee 9
50858 Köln
02234 / 70896

Papageorgiou, Fuli
Ethnologin-Soziologin
Diepenbeekallee 9
50858 Köln
02234 / 70896

Papageorgiou, Nikolaos
Arzt f. Urologie
Gelsenkirchener Str. 16
44649 Herne
02325 / 52704

Dipl.-Ing. Papagiannopoulos, Themis
Hammerkamp 23
58566 Kierspe
02359 / 6539

Dr. Parameritis, Jaques
Arzt f. Allg.-Med.-Gynäkologie
Frankenstr. 23
46427 Emmerich
02822 / 967000

Parashu, Kiriakos
Zahnarzt
Therwingenstr. 7
44369 Dortmund
0231 / 394010

Prof. Dr. Paraskewopoulos, Spiros
Betriebswirt
An der Wielermaar 23
51143 Köln
02203 / 85199

Dr. Parussis, Emmanuel
Arzt f. Pathologoanatomie
Wilhelmstr. 42 / 44
38100 Braunschweig
0531 / 49393

Prof. Dr. Paschos, Emmanuel
Physiker
Heiduferweg 51
44229 Dortmund
0231 / 735044

Patsourakou, Stavroula
Rechtsanwältin
Venloerstr. 601-603
50827 Köln
0221 / 582795

Pertsemlidis, Ioannis
Arzt f. Gynäkologie
Wilhelmstr. 35
46145 Oberhausen
0208 / 665598

Dr. Pilavas, Ioannis
Arzt
Am Amtshaus 6
44359 Dortmund
0231 / 337822

Dr. med. Pirpiri, Pelagia
Ärztin
Hohenstaufering 20
50674 Köln
0221 / 2409747

Pliatskas, Eleftherios
Diplom Ingenieur
Hügelstr. 27
45473 Mülheim
0208 / 763544

Pourtoulidis, Stavros
Offizier, Luftwaffe
An der Marienkapelle 10-12
53179 Köln
0228 / 357037

Provatas, Georgios
Diplom Ingenieur Elektrotechnik
Rolandstr. 18
42105 Wuppertal
0202 / 455234

Erzpriester Psarakis, Ioannis
Erzpriester
Am Schönenkamp 1
40599 Düsseldorf
0211 / 741051

Ramoglou, Anastasios
Dipl.-Chemiker/Lehrer
Drachenfelsstr. 1
50939 Köln
0221 / 9435296

Roggenkamp, Maria
Rechtsanwältin
Fuchsweg 17
44267 Dortmund
0231 / 483336

Sakellariou-Herzog, Elisabeth
Architektin
Hobsweg 22d
53125 Bonn
0228 / 250943

Schwind, Wassiliki
Ärztin f. Anästhesie
Birresbornerstr. 18
50935 Köln
0221 / 4301850

Siamantouras, Konstantinos
Diplom Ingenieur Maschinenbau
Gennaerstr. 30
58642 Iserlohn-Letmathe
02374 / 16561

Dipl. Phys. Soukara, Marianthi
Lehrerin
Bornstr. 85
44145 Dortmund
0231 / 818410

Stamboulache-Sonntag, Dimitrula
Anästhesistin
Karlstr. 81
53604 Bad Honnef
02224 / 76471

Stefanopoulos, Charalabos
Erzpriester-Theologe
Uellendalerstr. 407
42109 Wuppertal
0202 / 700762

Stoltidis, Ilias
Dipl.-Geologe
Ketteler Str. 18
52531 Übach-Palenberg
02451 / 43647

Bischof Tamiolakis, Evmenios
Bischof-Theologe
Jesuitenstr. 6
52062 Aachen
0241 / 29696

Dr. med. Tatsios, Johannes
Arzt f. Orthopädie-Sportmedizin
Ambrosiusweg 14
59368 Werne
02389 / 533596

Dipl.-Ing. Theodoridis, Konstantinos
Diplom-Ingenieur Architekt
Bonnerstr. 310 / 0
50968 Köln
0221 / 372147

Dr. med. Tripatzis, Ioannis
Privat-Dozent Univ. Hannover
Langensalza Str. 1
30169 Hannover

Dr. med. Tsagurnis, Emanuel
Arzt f. Chirurgie
Bülówstr. 47
46562 Voerde
0281 / 43969

Tsobanelis, Argyro
Rechtsanwältin
Nordseestr. 112
45665 Recklinghausen
02361 / 491552

Dr. Tsobanelis, Georg
Arzt f. Orthopädie
Nordseestr. 112
45665 Recklinghausen
02361 / 491552

Dr. Tsomplektis, Apostolos
Arzt f. Gynäkologie
Berndorfstr. 2
50968 Köln
0221 / 383244

Dr. Tsouli-Vogiatzis, Zoi
Zahnärztin
Harpener Weg 43
44629 Herne
02323 / 25107

Dr. med. Tzivras, Ioanna
Ärztin-Anästhesistin
Gysenbergstr. 51
44627 Herne
02323 / 961733

Dr. med. Tzivras, Gerasimos
Arzt f. Chirurgie
Gysenbergstr. 51
44627 Herne
02323 / 961733

Vassiliadis, Argirios
Diplom Sportlehrer
An der Ronne 1
50859 Köln
02234 / 74681

Vassiliadis, Irini
Dipl.-Ing. Architektin
Schwanenstr. 71
44135 Dortmund
0231 / 524363

Dr. phil. Vitti, Evangelia
Doktor Phil.
Stiepelerstr. 106
44801 Bochum
0234 / 770962

Dr. Vrettos, Spyridon
Arzt f. Orthopädie u. Sportmed.
Spandauerstr. 5
57072 Siegen
0271 / 22743

Vrettos, Zois
Arzt f. Innere Med.-Kardiologie
Markstr. 15
58300 Wetter
02335 / 72883

Zacharioudakis, Georgios
Diplom-Ingenieur
Wörthstr. 20
47053 Duisburg
0203 / 64035

Zacharopoulos, Georgios
Diplom Chemiker-Ingenieur
Rosenstr. 8
58313 Herdecke
02330 / 4826

Zwadler, Jörg-Michael
Internist, Pneumologe, Allergologe
Markt 22
41812 Erkelenz
02431 / 3710

Ehrenmitglieder

Dr. Hohn, Ernst-Wilhelm
Arzt f. Allgemeinmedizin
Frankenstr. 65
50858 Köln
0221 / 9483317

Dr. Müller, Norbert
Jurist und Notar
Am Schröer 24
45257 Essen
0201 / 484661

Beitrittserklärung

Hiermit erkläre ich meinen Beitritt zur Gesellschaft griechischer Akademiker Nordrhein-Westfalen e.V.

Name, Vorname:

Titel, Amtsbezeichnung:

Strasse, Nummer:

PLZ, Ort:

Tel.:

Fax:

E-mail:

Beruf, Tätigkeit:

Institution:

Ort, Datum:

Unterschrift:

Einzugsermächtigung

Hiermit ermächtige ich den Kassenwart der Gesellschaft griechischer Akademiker Nordrhein-Westfalen e.V., bis zum Widerruf dieser Erklärung, den Jahresbeitrag für den Verein von meinem Bankkonto:

Kontoinhaber:

Kontonummer:

bei der Bank:

Bankleitzahl:

durch Lastschrift abzubuchen.

Ort, Datum:

Unterschrift:

Bankverbindung des Vereins:

Dresdner Bank Köln (BLZ 370 800 40)

Konto-Nummer: 982 986 600

Bitte senden Sie Ihre ausgefüllte Beitrittserklärung einem der Vorstandsmitglieder zu (die Adressen erscheinen auf Seite 1).

G
R
E
K
A

